

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Simona Truden

**Odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji z vidika etičnih določil obeh
strok**

diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Simona Truden

Mentor: red. prof. dr. Dejan Verčič

**Odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji z vidika etičnih določil obeh
strok**

diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Prav je, da se na tem mestu zahvalim Lejli Kogej, osebi, ki uveljavlja dobro prakso odnosov z javnostmi, osebi, ki me je vzela pod »mentorstvo« ter me s svojim zgledom dan za dnem učila o profesionalnem in etičnem ravnanju v tej stroki.

Iskrena zahvala gre tudi Jerneji Faletič, saj mi je s svojim jezikovnim znanjem odprla obzorja pri pisanju in izražanju ter me skrbno vodila pri mojih prvih korakih v odnosih z javnostmi.

Želim se zahvaliti tudi vsakemu predstavniku za odnose z javnostmi in novinarju, ki sem jih intervjuvala. Hvala vam, vsak izmed vas mi je še bolj razširil delovanje obeh strok in bil na ta način moj učitelj. Pustili ste mi dobro popotnico za profesionalno delovanje.

Ne nazadnje pa še iskrena hvala mentorju dr. Dejanu Verčiču, ki me je skrbno usmerjal in bedel nad mojim delom.

Odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji z vidika etičnih določil obeh strok

Tako odnosi z javnostmi kot novinarstvo sta ena izmed pomembnih družbenih poklicev, ki se ukvarjata s komuniciranjem in javnostmi. Predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji na videz opravljajo podobno delo, le da vsak skrbi za svoje javnosti in imata različni družbeni vloge. Ker sta poklica prepletena, prihaja do zabrisanih meja, etičnih dilem ter kršitev. Diplomsko delo se osredotoča na etiko odnosov z javnostmi in novinarstva, na etične kršitve, ki nastanejo v tem odnosu ter na posledice etičnih kršitev, ki jih imajo na odnos med enimi in drugimi. Skušam ugotoviti, ali kršitve etike oziroma etičnih določil v odnosu med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji vplivajo na poslabšanje odnosa. Preverjanje je potekalo s kvalitativno metodo poglobljenih intervjujev z notranjepolitičnimi predstavniki za odnose z javnostmi ter notranjepolitičnimi novinarji in novinarji informativnih programov. O poslabšanju odnosa med enimi in drugimi ne moremo govoriti, je pa zaznati previdnost z obeh strani, če pride do kršitve, prenehanj sodelovanja pa je zelo malo. Nekateri še nikoli niso izkusili etične kršitve. Tako eni kot drugi se zavedajo, da so soodvisni ter da morajo na prvo mesto postaviti profesionalizem. Odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji je dober in ni ljubezensko-sovražen.

Ključne besede: odnosi z javnostmi, novinarstvo, etika, etične kršitve, odnos.

The relationship between public relations representatives and journalists from the point of view of ethical standards of both professions

Both public relations and journalism are among the most important social professions having to do with communication and publics. While public relations representatives' and journalists' work is seemingly similar, their social role is different and each attends to their own publics. The entanglement of both professions can blur the lines, cause ethical dilemmas and violations. The thesis focuses on the ethics of public relations and of journalism, ethical violations that occur in their relationship and the consequences of violations regarding the relationship. I am trying to determine whether ethical violations or violations of ethical standards in the relationship between public relations representatives and journalists deteriorate the relationship. The basis of verification was a qualitative method of in-depth interviews with public relations representatives, working in the field of domestic politics, domestic politics journalists and news desk journalists. While one cannot speak of a deterioration of the relationship, there is a sense of caution on both sides in the event of a violation. However, very few collaborations end. Some of the interviewees have never experienced an ethical violation. Both realise that they are codependent and should therefore prioritise professionalism. The relationship between public relations representatives and journalists is healthy. It is not a love-hate relationship.

Key words: public relations, journalism, ethics, ethical violations, relationship.

KAZALO

1 UVOD	7
2 MED ODNOSI Z JAVNOSTMI IN NOVINARSTVOM.....	8
2.1 ODNOSI Z JAVNOSTMI	8
2.2 NOVINARSTVO	9
2.3 ODNOSI Z MEDIJI.....	10
3 ETIKA V ODNOSIH Z JAVNOSTMI.....	11
3.1 ZAKONSKA DOLOČILA	12
3.1.1 Zakon o medijih (ZMed).....	12
3.1.2 Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK)	12
3.2 SAMOREGULACIJSKA DOLOČILA	13
3.2.1 Kodeks etike Slovenskega društva za odnose z javnostmi (PRSS)	13
3.2.2 Kodeks poklicnega ravnanja	13
3.2.3 Kodeks Mednarodnega združenja za odnose z javnostmi (IPRA).....	14
3.2.4 Etični kodeks Ameriškega združenja za odnose z javnostmi (PRSA).....	14
3.2.5 Portoroška listina o etični nedopustnosti prikritega oglaševanja	14
4 ETIKA V NOVINARSTVU	15
4.1 ZAKONSKA DOLOČILA	16
4.1.2 Zakon o medijih (ZMed).....	16
4.2 SAMOREGULACIJSKA DOLOČILA	16
4.2.1 Kodeks novinarjev Slovenije	16
4.2.2 Deklaracija Mednarodnega združenja novinarjev (IFJ) o načelih glede ravnanja novinarjev	17
4.2.3 Resolucija Sveta Evrope št. 1003 (1993) o novinarski etiki	17
4.2.4 Etični kodeks Združenja poklicnih novinarjev (SPJ).....	18
5 ODNOS MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI TER ETIČNE DILEME OZ. KRŠITVE.....	18
6 METODOLOGIJA IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	20
7 PREDSTAVITEV REZULTATOV.....	21
7.1 ODNOS MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI TER ODNOS DO ETIČNIH DOLOČIL	21
7.2 ETIČNE KRŠITVE V ODNOSU MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI	23
7.2.1 Etične kršitve novinarjev	23

7.2.2 Etične kršitve predstavnikov za odnose z javnostmi	26
7.3 ODNOS MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOSE Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI PO ETIČNIH KRŠITVAH	29
7.4 OMEJITVE PRI RAZISKOVANJU	32
8 SKLEP	33
9 LITERATURA	35
PRILOGE	38
PRILOGA A: Poglobljeni intervju št. 1 s predstavnikom za odnose z javnostmi	38
PRILOGA B: Poglobljeni intervju št. 2 s predstavnikom za odnose z javnostmi.....	43
PRILOGA C: Poglobljeni intervju št. 3 s predstavnikom za odnose z javnostmi	47
PRILOGA Č: Poglobljeni intervju št. 4 s predstavnikom za odnose z javnostmi	51
PRILOGA D: Poglobljeni intervju št. 5 s predstavnikom za odnose z javnostmi	55
PRILOGA E: Poglobljeni intervju št. 1 z novinarjem.....	59
PRILOGA F: Poglobljeni intervju št. 2 z novinarjem	62
PRILOGA G: Poglobljeni intervju št. 3 z novinarjem	68
PRILOGA H: Poglobljeni intervju št. 4 z novinarjem	70
PRILOGA I: Poglobljeni intervju št. 5 z novinarjem.....	73

1 UVOD

Odnosi z javnostmi in novinarstvo spadata med poklice, ki se ukvarjajo z družbo in njenim delovanjem. Eni brez drugih bi najbrž težko shajali, prav tako se njuno delo prepleta in je soodvisno. Zaradi spektra nalog, ki jih poklica opravljata, se med tem odnosom pojavljajo tudi etične kršitve.

Odnosi z javnostmi naraščajo in se razvijajo, v ospredje zato zaradi sodelovanja z mediji čedalje bolj prihajajo etična načela (Theaker 2004, 160). Ker je nemogoče, da ljudje ne bi komunicirali (Theaker 2004, 24), prihaja do strinjanj ali nesoglasij. Različni poklici imajo različne etike oz. predpisana pravila vedenja, ki so strukturirana okoli njih. V družbi velja, da se mora držati nekih temeljnih pravil. Če pride do kršitev, temu sledi posledica, po navadi gre za sankcijo, ali gre za pravne posledice ali pa zgolj samoregulacijske (Theaker 2004, 144). Poudarek v odnosu med predstavniki za odnose z javnostmi in mediji mora biti na dolgotrajnem in pozitivnem razmerju (Grunig in Hunt 1995, 44), ob upoštevanju etičnih pravil.

V diplomski nalogi se bom osredotočila na etiko odnosov z javnostmi in novinarstva. Predvsem me bodo zanimala etična kršitve, odnos med predstavniki za odnose z javnostmi ter posledice teh kršitev. Ker gre za raziskovanje odnosa med ljudmi, ki zahteva poglobljene odgovore, je najbolj primerna kvalitativna metoda poglobljenih intervjujev, ki bo dala v pogled v odnose med enimi in drugimi. V teoretičnem delu želim predstaviti etična določila obeh strok in odnos, kot so ga opisali in raziskali drugi avtorji, v empiričnem delu pa želim to nadgraditi s svojo raziskavo. V diplomski nalogi želim odgovoriti na raziskovalno vprašanje: *Ali se pri kršitvah načel odnosov z javnostmi in novinarstva odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji poslabša?* Teorija mi bo v pomoč pri empiričnem raziskovanju.

Diplomska naloga zajema teoretični in empirični del. V teoretičnem delu sta predstavljena novinarstvo in odnosi z javnostmi, etična določila obeh strok ter odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji. Empirični del pa zajema analizo poglobljenih intervjujev, v katerem so predstavljene etične kršitve v odnosu med predstavniki za odnose z javnostmi ter posledice, ki jih imajo te kršitve na njun odnos.

2 MED ODNOSI Z JAVNOSTMI IN NOVINARSTVOM

2.1 ODNOSI Z JAVNOSTMI

»Odnosi z javnostmi so strateški komunikacijski proces, ki gradi vzajemne odnose med organizacijo in njenimi javnostmi« (PRSA 2011, 2012). Ta modernizirana definicija odnosov z javnostmi, ki jo je v letih 2011 in 2012 zapisalo Ameriško združenje za odnose z javnostmi (PRSA), je nadgradnja tiste iz leta 1982, ki o odnosih z javnostmi govori zgolj o pomoči organizaciji pri njenih javnostih, da se oboji prilagodijo drug na drugega (PRSA 1982a). Odnosi z javnostmi pa so seveda več kot to.

Odnosi z javnostmi imajo tehnično in upravljaljsko vlogo, zato če jih želimo učinkovito upravljati, moramo nujno razmišljati strateško. Pri strategiji govorimo o usmerjenosti k javnostim, ki najbolj delujejo na organizacijo. Odnosi z javnostmi so namreč tudi razmerja do raznih javnosti, v katerih je bistvo komuniciranje in kompromis (Grunig in Hunt 1995, 4–5). Pri odnosih z javnostmi je pomembno, da gre za vzajemno koristne odnose (Verčič in drugi 2002, 17).

»Upravljanje odnosov z javnostmi se kot vodstvena funkcija in kot stroka ukvarja s spremljanjem organizacije v vseh njenih odnosih s pomembnimi deležniki, z odkrivanjem medsebojnih odvisnosti in z vzpostavljanjem in vzdrževanjem dolgoročnih, poštenih in vzajemno koristnih odnosov« (Verčič in drugi 2002, 19). Deležniki so ljudje, ki imajo v organizaciji oz. v podjetju nek interes, pri upravljanju odnosov z javnostmi pa moramo biti na njih zelo pozorni (Verčič in drugi 2002). Najpomembnejši deležniki so »zaposleni, kupci, distributerji in porabniki, dobavitelji, lastniki in financerji, vlade, parlamenti, politične stranke in državno uradništvo, lokalna skupnost, pa tudi tekmeči na trgu« (Verčič in drugi 2002, 19). Da bi organizacija dosegla svoje cilje, mora z različnimi deležniki ustvariti efektiven odnos in razumeti tudi njihovo vedenje in vrednote (PRSA 2011, 2012). Med pomembne deležnike ne smemo pozabiti šteti novinarjev, ti imajo namreč dvojno vlogo – v prvi vlogi nastopajo kot tisti, katerim mi posredujemo informacije, v drugi vlogi pa so oni tisti, ki posredujejo informacije našim deležnikom (Verčič in drugi 2002, 18).

Ljudje, ki se ukvarjajo z odnosi z javnostmi, se srečujejo tako s tehnično kot upravljaljsko vlogo. Komunikacijski tehniki skrbijo za tehnične stvari, kot so pisanje sporočil za medije,

vabil za medije itd., lektoriranje, fotografiranje dogodkov, odnosi z mediji ali pripravo publikacij. Upravljalci pa načrtujejo in upravljajo z odnosi z javnostmi, so pa za stroko oboji bistveni (Grunig in Hunt 1995, 4). PRSA (1982b) pa pravi, da mora biti predstavnik za odnose z javnostmi tako »svetovalec menedžmentu kot tudi mediator, ki pomaga prevesti zasebne cilje v razumska, javno sprejeta dejanja«.

Torej je vloga predstavnika za odnose z javnostmi večja kot zgolj tehnična in v upravljanju obsega tudi naslednje:

- Analiziranje in ukvarjanje z javnim mnenjem – to lahko namreč vpliva na organizacijo, v kateri dela.
 - Svetovanje menedžmentu v ključnih dejanjih, ki se tičejo komunikacije organizacije.
 - Raziskovanje in evalvacija komunikacije – ali je organizacija dobro informirala javnosti o njihovih ciljih.
 - Načrtovanje organizacijskih ciljev in upravljanje z viri v organizaciji (npr. učenje zaposlenih, pomoč pri proračunu itd.).
- (PRSA 1982b)

O razvoju poklica odnosov z javnostmi pa ne moremo govoriti samostojno, saj se je razvijal v paru z novinarstvom. (Verčič in drugi 2002, 14).

2.2 NOVINARSTVO

»Novinarstvo je družbena dejavnost, za katero so značilni zbiranje, selekcioniranje, oblikovanje in posredovanje informacij o dejstvih in mnenjih« (Košir 2003, 72). Podobno pravi tudi Harcup (2004, 2), ki poudarja, da je »novinarstvo oblika komunikacije, ki temelji na spraševanju in odgovarjanju, na vprašanjih kdo, kaj, kje, kdaj, zakaj in kako«. Ni pa vsako komuniciranje informacij novinarstvo, gre predvsem za razmnoževanje in urejanje informacij, mnenj, dogodkov v kontekst, gre za selekcijo in predstavitev v javnost, ki so v javnem interesu (Rudin in Ibbotson 2002, 5). Pri novinarstvu se deli mnenja nekih ljudi za druge ljudi in se jih namenja javnosti. Javnost pa je tukaj mišljena kot »skupnost za javni blagor, državljanske in človeške pravice zainteresiranih ljudi« (Košir 2003, 61).

V demokratični družbi je novinarstvo ključnega pomena za obstoj družbe, saj se s svojim delovanjem vpleta v različne sfere, tako gospodarske, politične in druge (Erjavec 1999, 7). Novinarstvo je zatorej družbena institucija, novinarji pa so v tej instituciji čuvaji demokracije (Verčič in drugi 2002, 20), saj obveščajo družbo o informacijah, ki bi bile sicer privatne, tako pa so javne (Harcup 2004, 2). So psi čuvaji, oči in ušesa družbe, ki ji pomagajo zagotavljati, da ljudje, predvsem tisti, ki delujejo v javnem življenju, ravnaajo odkrito in primerno (Rudin in Ibbotson 2002, 7–8). Rudin in Ibbotson (2002, 8) pravita celo, da takšni ljudje zaradi novinarjev dvakrat premislijo o svojih dejanjih, in namesto neprimerno delujejo primerno.

Zato opravljajo novinarji pomembno družbeno vlogo, obveščajo namreč javnost, so nadzorniki oblasti, sporočajo pomembne informacije, do katerih bi sicer sami težko prišli, dajejo prostor za mnenja različnih skupin ljudi, tudi dajejo prostor zabavnim vsebinam (Erjavec 1999, 27).

Ne gre pa pozabiti pomembnega vidika množičnih medijev, saj veljajo za četrto vejo oblasti, ki nadzira in poroča o ljudeh, ki delujejo v javnem interesu. Novinarstvo je v službi javnosti in skrbi, da se govori o javnih dogodkih (Verčič in drugi 2002, 13–14). Novinarstvo potrebuje odnose z javnostmi, da jih zalagajo z informacijami (Verčič in drugi 2002, 24), prav odnosi z javnostmi pa so se razvijali z namenom, da bi vplivali na medije in njihovo sporočanje, od tukaj naprej pa lahko govorimo o odnosih z mediji (Grunig in Hunt 1995, 43).

2.3 ODNOSI Z MEDIJI

Odnosi z mediji so eno izmed področij dela odnosov z javnostmi (Verčič in drugi 2002, 17), v tej stroki imajo osrednji položaj, saj so mediji tisti, ki do naših javnosti posredujejo informacije o organizaciji (Grunig in Hunt 1995, 43). Delo odnosov z mediji vključuje spremljanje medijev in analizo objav, ki učinkujejo na organizacijo in na pomembne skupine ljudi. Pri odnosih z mediji gre za dogovarjanje z njimi, obveščanje, pogajanje, odzivanje v njih o dogodkih itd. Poenostavljeno povedano gre za ukvarjanje s tem, kaj ljudje mislijo o organizaciji, na podlagi tega, kar so prebrali v medijih (Verčič in drugi 2002, 15–16).

Poudarek pri odnosih z mediji mora biti na razmerju, dolgotrajnem in pozitivnem (Grunig in Hunt 1995, 44). Dilenschneider (v Grunig in Hunt 1995, 55) pravi: »Vaše edino zavarovanje pred škodo, ki jo utegnejo povzročiti govorice, so čvrsto oblikovana, dolgoročna razmerja z

mediji«. Prav tako mora biti odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji dvosmeren. Ne gre samo za enosmerno pošiljanje informacije medijem, temveč je treba medijem narediti organizacijo dostopno, tako da lahko poročajo o njej. S tem si kot predstavnik za odnose z javnostmi lahko z njihove strani zagotovimo bolj odprto in nepristransko poročanje (Grunig in Hunt 1995, 53). Za učinkovito ravnanje v odnosih z javnostmi pa je pomembno, da je predstavnik za odnose z javnostmi novinarjem v pomoč pri njihovem delu, treba je misliti kot novinar (Grunig in Hunt 1995, 50).

Vsaka organizacija svoje odnose z mediji upravlja po svoje. Predvsem je treba slediti potrebam organizacije in se obračati k tistemu mediju, ki je za področje organizacije, v katerem deluje, primeren. Medijem je treba zagotoviti informacije pravočasno, na novinarska vprašanja je treba odgovarjati pravilno. Prav je, da v odnosih z mediji poznamo novinarje po imenih, vemo, kdo je odgovoren za katero področje, se na njihove pobude odzivamo itd. Le tako se lahko z njimi gradi odnos. Pri tem pa ne smemo pozabiti strateške vloge odnosov z mediji, to je, da poznamo medije in vemo, kateri so pomembni za organizacijo, kaj lahko od njih pričakujemo in kaj lahko oni pričakujejo od nas (Verčič in drugi 2002, 26–27).

Mediji dandanes spreminjajo vlogo. Včasih je izraz medij pomenil zgolj televizijo, radio in časopise, sedaj pa se je tehnologija toliko razširila, da poznamo digitalne medije, družbena omrežja, bloge itd. (Straubhaar idr. 2014, 22). Spremenilo se je tudi ekonomsko stanje medijev, večja je produkcija in več ljudi lahko zajamejo, večja je tudi nagnjenost k zmanjšanju stroškov (Straubhaar idr. 2014, 30). Veliko medijev je odvisnih od oglaševalcev (Straubhaar idr. 2014, 8), vse to pa vpliva tudi na odnose z javnostmi in njihovo vlogo pri komuniciranju z mediji.

3 ETIKA V ODNOSIH Z JAVNOSTMI

Parsonsova (2004, 102) govori o naslednjih etičnih stebrih pri komuniciranju med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji:

- Iskrenost in točnost – ne gre toliko za to, da novinarji vedo vse, temveč da jih v komunikaciji predstavniki za odnose z javnostmi ne zavajajo in ne dajejo netočnih informacij.
- Razumnost – predstavniki za odnose z javnostmi naj bi se izogibali pošiljanjem sporočil za medije, ki nimajo neke bistvene vrednosti.

- Dostopnost – prav je, da se medijem vrača klice, se jim oglašja in jim je na razpolago, saj se s tem gradi dober, etičen odnos.
- Spoštovanje – spoštljivo obnašanje do drugega je prvi korak etičnega delovanja in točno takšni morajo biti predstavniki za odnose z javnostmi do medijev, ne glede na njun odnos.

Pri etiki je veliko govora o odgovornosti, novinarji si hitro ustvarijo mnenje, kdo je odgovoren in na koga se od predstavnikov za odnose z javnostmi lahko zanesejo (Fitzpatrick in Bronstein 2006). Odgovorno ravnanje se doseže z »ohranjanjem dobrega odnosa z mediji z namenom, da se odzove na njihovo poizvedovanje in posreduje sporočilo« (Bivins v Fitzpatrick in Bronstein 2006, 20).

Etična določila pa so zakonska in samoregulacijska, v odnosih z javnostmi pa prevladujejo slednja.

3.1 ZAKONSKA DOLOČILA

3.1.1 Zakon o medijih (ZMed)

V Sloveniji ne obstaja zakon o odnosih z javnostmi, obstajajo zgolj zakoni, ki se področja le dotikajo. Tukaj lahko omenimo Zakon o medijih (ZMed), ki se odnosov z javnostmi dotika v 6. oddelku z naslovom Pravica do popravka ali odgovora. Popravek ali obvestilo lahko poda služba za odnose z javnostmi mediju, če so bili s tem prizadeti ali če so bile v mediju predstavljene napačne, nepravilne navedbe. 27. člen omenjenega zakona določa, da mora biti popravek objavljen v mediju brez sprememb in dopolnitev, v taki obliki, kot je bil napisan v mediju prispevek in v določenem obdobju. Urednik lahko popravek zavrne, vendar mora obrazložitev pisno zapisati. 28. člen določa sestavine, ki jih mora popravek vsebovati, v 31. členu pa piše, pod katerimi pogoji lahko urednik popravek zavrne (Zakon o medijih 2012). Nekatere slovenske medijske hiše pa imajo glede popravka tudi interna pravila, ki jih mora predstavnik za odnose z javnostmi upoštevati, če želi biti objavljen.

3.1.2 Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK)

Pomemben za odnose z javnostmi je tudi Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK), predvsem v točkah o lobiranju. Lobisti so »funkcionarji in javni uslužbenci v državnih organih in organih lokalne skupnosti ter pri nosilcih javnih pooblastil, ki odločajo ali sodelujejo pri obravnavi in sprejemanju predpisov in drugih splošnih aktov /../« (ZIntPK 16. člen), kar pomeni, da je lobist lahko tudi predstavnik za odnose z javnostmi ali njegov nadrejeni funkcionar. 14. točka 4. člena zakona pravi, da je lobiranje delovanje lobistov, ki za interesne organizacije poskušajo nejavno vplivati na odločanje državnih organov. Lobist mora biti vpisan v register in po 69. členu lobirancu pokazati pooblastilo interesne organizacije. Pri sestanku lobista z lobirancem se mora pripraviti zapis s podatki o lobirancu, lobistu, temi lobiranja itd. ter ga poslati v vednost predstojniku in Komisiji za preprečevanje korupcije. 70. člen pravi, da lobist ne sme dajati netočnih ali zavajajočih informacij, prav tako lobist »ne sme ravnati v nasprotju s predpisi, ki določajo prepoved sprejemanja daril v zvezi z opravljanjem funkcije /../« (ZIntPK 2011).

3.2 SAMOREGULACIJSKA DOLOČILA

3.2.1 Kodeks etike Slovenskega društva za odnose z javnostmi (PRSS)

V Kodeksu etike Slovenskega društva za odnose z javnostmi (PRSS), ki je bil sprejet leta 1998, piše, da je izvajanje odnosov z javnostmi svobodno in »neločljivo povezano z vrednotami odprte družbe«. Med naročnikom in izvajalcem odnosov z javnostmi mora biti zaupnost, razen v primeru, ko naročnik zahteva od izvajalca kaj takega, kar bi ogrozilo dostojanstvo posameznika ali bi bilo v nasprotjih z vrednotami družbe (Kodeks etike PRSS 1998).

3.2.2 Kodeks poklicnega ravnanja

Kodeks poklicnega ravnanja v odnosih z javnostmi poklicnemu svetovalcu v 2. členu nalaga, da spoštuje temeljne človekove pravice, deluje v skladu z javnim interesom ter ne škoduje dostojanstvu in integriteti posameznika. 3. člen svetovalce zavezuje k poštenemu, zvestemu in intelektualnemu ravnanju, ne sme se dajati napačnih ali zavajajočih informacij. 4. člen govori o odkritem izvajanju odnosov z javnostmi, posebej zanimiv pa je tretji del, kjer kodeks govori o poklicnih obveznostih do javnega mnenja in informativnih medijev. 14. člen svetovalce zavezuje k nenehni skrbi do informiranosti in zagotavljanju informacij v merah poklicne

zaupnosti. Za objavo informacij v medijih ne sme biti zagotovljenih plačil ali skritih nagrad, ne sme se tudi zavajati javnega mnenja. Lahko pa svetovalec za odnose z javnostmi zakupi medijski čas in prostor, če je treba zagotoviti nadzor nad razširjanjem informacij (Kodeks poklicnega ravnanja PRSS 1994).

3.2.3 Kodeks Mednarodnega združenja za odnose z javnostmi (IPRA)

Kodeks Mednarodnega združenja za odnose z javnostmi (IPRA) nalaga praktikom v odnosih z javnostmi odkrito ravnanje in integriteto za vzdrževanje zaupanja med njimi in tistim, s katerimi pridejo v stik. Delovanje praktika naj bo odkrito in transparentno, ta naj pove svoje ime in naziv organizacije, v kateri deluje. 5. točka govori o izogibanju konfliktov pri delu, vzdrževati pa je treba tudi stopnjo zaupnosti. Da se zagotovi resnica in točnost informacij, naj se uporabljajo razumni koraki. 11. točka pravi, da se ne sme za denar prodajati informacije tretjim osebam, 12. točka pa govori o tem, da se ne sme jemati denarja od nikogar drugega kot od odgovornega oz. naročnika. Medijem in deležnikom se za objavo ne sme ponujati plačila ali kakršnih koli drugih nagrad. Kodeks pa nalaga tudi izogibanje dejanjem, ki bi ustvarila neprimeren vpliv na medijske predstavnike ali deležnike (IPRA Code 2011).

3.2.4 Etični kodeks Ameriškega združenja za odnose z javnostmi (PRSA)

Ameriško združenje za odnose z javnostmi (PRSA) predstavlja ključne profesionalne točke etičnega ravnanja v odnosih z javnostmi:

- Odgovornost – služenje javnemu interesu in odgovorno ravnanje.
- Iskrenost.
- Strokovnost – pri delu je pomembno strokovno ravnanje.
- Samostojnost – predstavljamo tistega, za kogar delamo in prevzemamo odgovornost.
- Lojalnost.
- Poštenost in sprejemanje drugih mnenj.

(PRSA 2000)

3.2.5 Portoroška listina o etični nedopustnosti prikritega oglaševanja

Ta listina se nanaša na usmeritve pri delovanju odnosov z mediji. V medijih zasledimo dva tipa vsebin: oglasne, ki so plačljive ter novinarske prispevke, ki nastanejo s svobodno voljo uredništva. Omenjena listina je bila sprejeta v prepričanju, da je prikrito oglaševanje v nasprotju z zakonodajo. Točno mora biti ločeno, ali gre za novinarski prispevek ali oglasno vsebino in na ta način je treba izvajati tudi odnose z mediji. Ni dopustno plačevati za objave, ki so oglasne, vendar v bralcu vzbujajo vtis, da gre za novinarske prispevke, ki naj bi nastali na svobodni volji uredništva (Portoroška listina o etični nedopustnosti prikritega oglaševanja PRSS).

4 ETIKA V NOVINARSTVU

Novinarska etika je etika novinarja kot osebe, gre za »teoretski diskurz o normah, ki so temelj novinarjeve moralne izbire /../« (Poler Kovačič 1997, 71). Pri etiki lahko govorimo o odgovornosti, saj je po mnenju Poler Kovačičeve sinonim za etičnost. Odgovorno ravnanje je etično ravnanje, etika pa je v novinarstvu še toliko bolj pomembna zato, ker se novinarji ukvarjajo z ljudmi. »Temelj novinarskega sporočanja so torej odnosi do ljudi, človek - kot oseba - pa predstavlja najvišje dobro, h kateremu je usmerjena etična naravnost novinarstva« (Poler Kovačič 1997, 72). Podobno pravi tudi Harcup (2007, 138), ki poudarja, da je etično novinarstvo tisto, pri katerem je v ospredju spoštovanje človeških pravic.

Največ zanimanja v novinarski etiki pritegne resnica. Etično določilo za novinarje je vedno govoriti resnico, vendar je za Harcupa (2007, 138) pomembnejše to, ali imajo novinarji spoštovanje do novinarskega dela in državljanov. Tisti novinarji, ki nimajo tega spoštovanja, ne morejo imeti tudi spoštovanja do resnice (Harcup 2007, 138). Drugo glavno vodilo novinarjev je, da ne povzročijo škode. Če pa želi novinar dobro opravljati svoje delo, se pri teh dveh vodilih znajde v napetosti. Pogosto resnica lahko komu povzroči škodo, zato bi morali na tem mestu razpravo razširiti v več kot samo etiko in preiti k morali (Boeyink in Borden 2010, 4). Ker pa se tukaj ukvarjamo zgolj z etiko, ki je temelj morale, bomo razpravo o morali izpustili (Poler Kovačič 1997, 38). Pomembno pri vsem pa je, da se etičnih pravil ne gleda črno-belo (Boeyink in Borden 2010, 4–17).

Novinarji so za razliko od odnosov z javnostmi bolj omejeni zakonsko ter samoregulacijsko.

4.1 ZAKONSKA DOLOČILA

4.1.2 Zakon o medijih (ZMed)

6. člen Zakona o medijih govori o svobodi izražanja, izpostavlja pa naslednje ključne točke: dejavnost medijev temelji na svobodi izražanja, odprtosti za različna mnenja; uredniki, novinarji in drugi ustvarjalci morajo biti pri svojem delu avtonomni in delovati v skladu s profesionalnimi kodeksi in programom medija; novinarji in uredniki nosijo osebno odgovornost za prispevke oz. posledice njihovega dela. 18. člen zakona govori o tem, da ima vsak medij odgovornega urednika, ki odgovarja za program medija, v 20. členu pa je zapisano, da so uredniki in novinarji pri delu neodvisni in samostojni. Zanimiv je 21. člen ZMed, ki pravi, da novinarji niso dolžni razkriti vira informacij, razen ko to določa kazenska zakonodaja, medtem ko samoregulacija določa nasprotno. Pri pravici do popravka ali odgovora, ki se delno nanaša tudi na odnose z javnostmi, je novinar dolžen v 30 dneh od objave obvestila objaviti popravek oz. odgovor (26. člen ZMed), ta pa se mora objaviti brez sprememb in dopolnitev, razen če se prizadeti z njimi strinja oz. je obveščen (27. člen ZMed). V 42. členu je določeno, da ima od odgovornega urednika vsakdo pravico zahtevati objavo odgovora na njihov prispevek, če v njem bistveno popravlja oz. dopolnjuje navedbe medija. Zakon v 46. členu govori o oglasnih vsebinah, in sicer morajo biti te jasno ločene od drugih programskih vsebin (Zakon o medijih 2012).

4.2 SAMOREGULACIJSKA DOLOČILA

4.2.1 Kodeks novinarjev Slovenije

1. točka Kodeksa novinarjev Slovenije govori o tem, da mora novinar preverjati točnost informacij in se izogibati napakam, če pa nastanejo tako namerne kot nenamerne, jih mora priznati. V 2. točki je novinarjem prepovedano osebno žaljivo pisanje. Pri pisanju prispevkov mora novinar opozoriti, če je dobil nepreverjene informacije, vir pa mora navesti, kadar je mogoče. 8. člen novinarju nalaga, da mora spoštovati anonimnost vira. 9. člen pravi, da se mora novinar izogibati plačevanju informacij. 12. člen novinarju nalaga, da ne sme uporabljati nedovoljenih načinov zbiranja podatkov, žal pa nikjer ne piše, kaj se smatra pod nedovoljene načine zbiranja podatkov. 14. člen govori o tistem pristanku, novinar lahko zvočno snema,

fotografira osebe, ki mu dajo privolitev, je pa lahko ta tudi tiha, če oseba ne nasprotuje. 15. člen govori o tem, da mora novinar pri pisanju ločiti med informacijami in komentarji, razlika med obema pa mora biti razvidna (Kodeks novinarjev RS 2010).

V delu o splošnih etičnih normah je pomemben 17. člen, ki govori o spoštovanju pravic posameznikov do njihove zasebnosti, je pa poseg v posameznikovo zasebnost upravičen »le, če javni interes pretehta nad spoštovanjem njegove zasebnosti. Pri poročanju o javnih osebnostih in tistih, ki želijo dobiti moč in vpliv ter vzbujati pozornost, je pravica javnosti do obveščenosti širša«. Prav tako se mora izogibati senzacionalističnemu pisanju. 25. člen jasno govori o nedopustnosti prepletanja novinarskih in oglaševalskih besedil. Če je v mediju objavljeno oglasno sporočilo oz. prispevek, mora biti to razvidno in ločeno od novinarskih besedil. Novinar se mora izogibati darilom, uslugam, nagradam itd., o čemer govori 26. člen kodeksa (Kodeks novinarjev RS 2010).

4.2.2 Deklaracija Mednarodnega združenja novinarjev (IFJ) o načelih glede ravnanja novinarjev

Mednarodno združenje novinarjev (IFJ) v deklaraciji, ki je standard profesionalnega novinarskega ravnanja, poudarja, da je prva novinarjeva dolžnost resnica. Novinar mora braniti dolžnost načela svobode in pošteno zbirati ter objavljati novice. Hude kršitve novinarskega ravnanja so po tej deklaraciji »plagiat, zlonamerna napačna prikazovanja, kletve, obrekovanje, sramotilne, neutemeljene obtožbe ter sprejemanje podkupnine v kakršni koli obliki v zameno za objavo ali za zatiranje objav« (IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalism 1986).

4.2.3 Resolucija Sveta Evrope št. 1003 (1993) o novinarski etiki

V odstavku o novicah in mnenjih Resolucija Sveta Evrope št. 1003 (1993) o novinarski etiki pravi, da mora biti med novicami in mnenji potegnjena jasna črta. Kljub temu, da so mnenja oz. komentarji subjektivni, morajo biti vseeno v skladu z resničnim poročanjem in etiko. Zanimiv je 9. člen, ki poudarja, da morajo javni organi upoštevati, da nimajo v lasti podatkov. 13. člen govori o tem, da se morajo uredniki in lastniki medija zavedati, da morajo svoja ideološka prepričanja pustiti ob strani pri novinarskem poročanju. Prav tako si uredniki in lastniki ne smejo prisvajati medija na način, da je tržno blago, temveč da je temeljna pravica

državljana. 25. člen resolucije govori, da cilj ne opravičuje sredstev ter da morajo biti informacije pridobljene v skladu z zakonskimi in etičnimi določili. V 26. členu je zapisano, da mora novinar pri napakah ali napačnem zapisanem besedilu te takoj odpraviti, da se v javnosti ne pojavi napačno mnenje (Resolution 1003 (1993) on the ethics of journalism 1993).

4.2.4 Etični kodeks Združenja poklicnih novinarjev (SPJ)

Etični kodeks Združenja poklicnih novinarjev (SPJ) je prevzelo tudi Združenje novinarjev in publicistov Slovenije, veliko skupnih točk pa ima tudi s Kodeksom novinarjev Slovenije.

Novinar mora podpirati izmenjavo stališč, tudi tistih, s katerimi se ne strinja. Kodeks se dotakne fotografije in video posnetkov, za katere pravi, da ne smejo biti nikoli popačeni. Novinar mora spoštovati subjekte in osebe ter se zavedati, da jim lahko zbiranje informacij povzroči škodo. Kodeks je še posebej jasen, da iskanje informacij ne daje novinarju pravico do arogance. Vdor v zasebnost lahko opraviči samo izjemna javna potreba. Interes novinarja mora biti pravica javnosti do obveščenosti, zato se morajo odreči darilom, uslugam itd. ter paziti pri virih, ki to ponujajo. Izogibati se morajo nasprotujočim se interesom, tako resničnim kot navideznim. Novinar je dolžen priznati napake in jih takoj popraviti ter biti pripravljen na dialog z javnostmi (Society of Professional Journalists Code of Ethics 1996).

5 ODNOS MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI TER ETIČNE DILEME OZ. KRŠITVE

Glavna razlika med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji je v tem, da prvi predstavljajo organizacijo, drugi pa delajo v javnem interesu (Browne 1999, 61). Koširjeva (2003, 72) poudarja, da odnosi z javnostmi govorijo »iz sebe«, novinarstvo pa s temeljnim opravičjem – spraševanjem – sporoča »od drugih za druge«. Kljub vsemu pa eni brez drugih ne bi mogli, med njima namreč vlada medsebojna odvisnost (Verčič in drugi 2002). Predstavniki za odnose z javnostmi tako pomagajo novinarjem pri obveščanju o informacijah, ki so zanimive za objavo, novinarji pa pripomorejo k promociji organizacije, v kateri predstavnik za odnose z javnostmi deluje (Browne 1991, 61). Delo odnosov z javnostmi pa je vsakdanje vidno v medijih, nekateri mediji s sporočili za medije zapolnijo njihov prostor in imajo olajšano delo, saj dobijo od predstavnikov za odnose z javnostmi napisano novico (Harcup 2004, 25).

Odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji pa ni le soodvisen, ampak je velikokrat tudi konflikten (Browne 1999, 61). Kot sta ugotovili Sallot in Johnsonova (2006, 157), nekateri mediji odnos s predstavniki za odnose z javnostmi opisujejo kot nujno zlo ali kot ljubezensko-sovražno. Predstavniki za odnose z javnostmi verjamejo, da je namen novinarjev ustvarjanje konflikta, medtem ko novinarji verjamejo, da so predstavniki za odnose z javnostmi kot organizacijski odvetniki z lastnimi interesi, ki želijo vplivati na njih (Shin in Cameron 2005, 330–331). Študije odnosa med odnosi z javnostmi in novinarstvom kažejo na negativen odnos s strani novinarjev, saj so ti mnenja, da predstavniki za odnose z javnostmi nimajo častnih namenov (Neijens in Smit 2003, 2). Poznajo pa predstavniki za odnose z javnostmi bolj delo novinarjev kot obratno, zato je razumljivo, da prihaja do negativnega odnosa bolj s strani novinarjev (Niskala in Hurme 2014, 118). Nestrinjanja med novinarji in predstavniki za odnose z javnostmi pa so velikokrat bolj težava individualnega, medsebojnega nestrinjanja. Konflikt pa nastane takrat, ko ena stran meni, da druga z njo ni ravnala transparentno oziroma etično (Valentini 2014, 131–132).

Shin in Cameron (2005, 324) sta se v raziskavi spraševala, če se predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji v večini ne strinjajo ter to tudi potrdila. Oboji so trdili, da se močno ne strinjajo, dokazala pa sta, da se sicer res ne strinjajo, vendar ne v tolikšni meri, kot so to navajali. Konflikt med obema pa naj bi bil bolj strateška odločitev kot pa dejansko nestrinjanje (Shin in Cameron 2005, 331). Novinarji navajajo, da bi se morali predstavniki za odnose z javnostmi spremeniti, in sicer več informirati in manj prodajati. Po njihovem mnenju bi jim morali biti bolj dostopni in ne zavlačevati z odgovori. Po drugi strani pa predstavniki za odnose z javnostmi navajajo, da bi si morali tako eni kot drugi vzeti več časa drug za drugega (Neijens in Smit 2003, 13).

Tako kot novinarji potrebujejo predstavnike za odnose z javnostmi, tako tudi oni potrebujejo njih. V tem odnosu pa lahko pride do etičnih dilem oz. kršitev. Parsonsova (2004, 98) govori o dveh vrstah dilem v odnosu, in sicer o iskrenosti v komunikaciji ter o dostopu do medijev in od medijev.

Ko govorimo o iskrenosti v odnosih z javnostmi, se je treba zavedati, da so neiskrene stvari, ki nastanejo v odnosu z vidika odnosov z javnostmi, bolj subtilen problem kot pa popolna laž (Parsons 2004, 99). Druga vrsta dileme pa je dostop do medijev in od medijev. Mediji verjamejo, da imajo določeno pravico, da se dokopljejo do informacij in podatkov. Pri tem so

lahko bolj agresivni in nevljudni do predstavnikov za odnose z javnostmi, kar posledično vodi v nezaupljiv odnos. Po drugi strani pa je s strani predstavnikov za odnose z javnostmi neetično tudi to, da podkupujejo medije za objavo njihove zgodbe (Parsons 2004, 100). Shin in Cameron (2005, 331) pri tej dilemi poudarjata naslednje: novinarji se morajo zavedati, da zbiranje informacij ni objektivno, predstavniki za odnose z javnostmi pa se morajo zavedati, da morajo biti novinarji pri svojem delu neodvisni. Niskala in Hurme (2014, 116–117) sta na finskem primeru potrdila, da prihaja do situacij, v katerih predstavniki za odnose z javnostmi dajejo novinarjem napačne ali nebistvene informacije, zato njihovo komunikacijo velikokrat dojemajo kot zavajajočo.

Novinarji verjamejo, da so njihovi cilji plemeniti in da imajo pomembno vlogo v družbi, medtem ko predstavniki za odnose z javnostmi njihovo objektivnost vidijo bolj kot poudarek na samem sebi (Niskala in Hurme 2014, 116–117). Ker pa javnost tako novinarjem kot predstavnikom za odnose z javnostmi ne bo zaupala, če si ne bodo zaupali ti med seboj, delo ne enih in drugih ne bo in ne more biti uspešno (Hargreaves 2007, 129).

6 METODOLOGIJA IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Ker me zanima predvsem odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji, etične kršitve ter kako te vplivajo na ta odnos, sem za diplomsko nalogo uporabila metodo poglobljenih intervjujev, ki spadajo pod kvalitativno raziskovanje.

»Kvalitativna raziskovanja so nagnjena k temu, da so bolj odprta« (Cohen v Bryman 1988, 99). Pri tem tipu raziskovanj je raziskovalec v boljšem položaju, saj odkriva povezave med ljudmi in ima s tem večji vpogled v raziskovanje družbe (Bryman 1988, 100). Razmerje med raziskovalcem in intervjuvancem je bližje; vprašanja so nestrukturirana, saj raziskovalec postavlja podvprašanja in koplje globlje; rezultati pa so bogati in poglobljeni (Bryman 1988, 94). Intervju je najbolj razširjena metoda kvalitativnega raziskovanja, priljubljeni pa so zato, ker so fleksibilni (Bryman 2012, 469). Struktura intervjuja je lahko sicer določena, vendar se prilagaja glede na samo intervjuvanje. Intervjuvanec podaja poglobljene odgovore, raziskovalec pa je bolj vpet v sam proces (Bryman 2012, 470). Za poglobljeni intervju so značilni posnetki pogovorov, po tem pa raziskovalec naredi transkript intervjuja (Bryman 2012), ki mu služi za analizo.

Raziskovalno vprašanje: Ali se pri kršitvah načel odnosov z javnostmi in novinarstva odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji poslabša?

S poglobljenimi intervjuji med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji bom dobila vpogled v to, koliko oboji poznajo etična določila oz. načela in koliko se jih držijo. Zanimal me bo tudi odnos med obojimi, predvsem pa me bodo zanimale kršitve, poslabšani odnosi ter vzroki, zakaj je do njih prišlo.

Poglobljene intervjuje bom opravila z desetimi osebami, petimi predstavniki za odnose z javnostmi in petimi novinarji. Predstavniki za odnose z javnostmi delujejo v politiki, novinarji pa so del notranjepolitičnih ali informativnih uredništev, zato mi bodo podali informacije, ki so specifične predvsem za to področje.

7 PREDSTAVITEV REZULTATOV

S kvalitativnim raziskovanjem in poglobljenimi intervjuji bo moč dobiti vpogled v odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji ter v kršitve načel oz. etičnih določil. Najbolj pa me bo zanimalo, kakšen je odnos med njimi, ko pride do kršitev.

7.1 ODNOS MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI TER ODNOS DO ETIČNIH DOLOČIL

Tako predstavniki za odnose z javnostmi kot novinarji v drug drugemu ne vidijo sovražnikov, temveč imajo po večini dober odnos. Zavedajo se, da morajo sodelovati eden z drugim, predvsem predstavniki za odnose z javnostmi vedo, da so še kako odvisni od medijev.

»Je pa z moje strani odnos z novinarji dober, mislim, da dobro sodelujemo, imamo korektne odnose, se trudimo tako mi kot oni in nekih takih ekscesov hujših ni« (priloga A).

»Zelo velik ljudi pravi druga stran, druga stran, tle ni druge strani. Ne gre za nobeno sovraštvo, ne gre za nobeno nategovanje, gre za službo, ki jo oni opravljajo pa za službo, ki jo mi opravljamo, povsem koeksistenca je a ne« (priloga I).

Etika je pomembna vsem, imajo pa različna mnenja o napisanih kodeksih in členih. Omenjajo tudi, da prihaja do etičnih kršitev. Večina predstavnikov za odnose z javnostmi je mnenja, da

je veliko odvisno tudi od tega, kakšna je oseba po naravi. Eni poudarjajo, da že sama socializacija in komunikacija povesta, kako naj se nekdo obnaša, da si mora vsak zadati smernice delovanja. Mnenja so, da etika ni nekaj, kar bi nekdo napisal in se potem tega držal, ampak da so osnove delovanja že v nas.

Podobnega mnenja so tudi novinarji, ki po večini pri etiki sami od sebe omenjajo Novinarski kodeks Slovenije. Kljub temu pa jim sama določila po večini ne pomenijo dosti, sama etika pa. Tudi oni poudarjajo, da so etična pravila bolj zdravorazumska in da so osnova delovanja v vsakem poklicu.

»Ne vem, če imaš živo babico, potem po navadi ona ne študira kodeksa, kako bo ravnala z vnuki a ne, ker bi bilo to noro, ampak imaš babice, ki so boljše, ki so ti bolj pisane na kožo in se z njimi bolj razumeš in imaš babice, s katerimi se manj razumeš a ne. Niti ni nujno, da kršijo neka etična pravila, ampak ta filing, ki se vzpostavi, ni odvisen od pravil a ne. Je pa res, da pravila rabiš zato, da vzpostaviš nek okvir, ampak žal se potem tisti, ki se v ta pravila spustijo, obesijo na razlago pravil zato, da bi zavarovali tisto, kar delajo, četudi ni etično a ne, kar je slabo a ne« (priloga F).

Da mediji v vsej konkurenci tekmujejo in želijo biti čim bolj brani, opozarja kar nekaj intervjuvancev. Novinarji niso popolnoma odvisni od svoje volje, temveč so podrejeni urednikom, oglaševalcem itd. En novinar je izpostavil, da uredniki urejajo celo naslove člankov, ki so jih napisali novinarji.

»Uredniki imajo lahko recimo roko čez naslov, podnaslov, naslov pod sliko, on lahko da celo tak naslov, ki je v nasprotju z vsebino članka, ker se mu zdi bolj provokativen /../ Bralcu pa v glavi ostane naslov, ki je lažen glede na vsebino. Tu je ta zelo fluidna manipulacija urednikov.

Potem je pa tako, bolj je problematično tisto, kar bralci ne vidijo, kar ne smeš pisati. Recimo ti greš k uredniku in rečeš, ta pa ta poslanec je dal pobudo v parlamentu, pa ti urednik reče, saj smo o njem pisali že trikrat. Njega ne zanima, kakšna je pobuda, ne bomo o njem pisali ne glede, v kakšnem kontekstu je. Lahko pa ti rečejo, tale minister za promet je pa zanimiv, pa ne vedo, zakaj je zanimiv, bi bilo od njega kaj napisati, ker je dogovor z nekom iz vladne stranke, da se mu naredi reklamo« (priloga F).

7.2 ETIČNE KRŠITVE V ODNOSU MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOSE Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI

7.2.1 Etične kršitve novinarjev

Glede na etična določila, ki so bila predstavljena v prejšnjih poglavjih, sem s pogovorov s predstavniki za odnose z javnostmi dobila vpogled v naslednje etične kršitve s strani novinarjev oz. medijev, katerim so bili pri svojem delovanju priča:

- *Neresnično pisanje, premajhna poglobljenost v teme, netočnost.* Predstavniki za odnose z javnostmi navajajo, da so prispevki pod vplivi hitrosti informacij velikokrat površni in napačno navajajo podatke. Veliko težavo vidijo v medijskem svetu, ko so novinarji prisiljeni pokrivati več tem hkrati in se ne znajo več poglobiti v teme, kar pa se kaže v tem, da velikokrat ne vedo, o čem pišejo.

»... ta hitrost brez včasih nekega časa za premislek, za neko preverbo, kar tudi potem sovpada s površnostjo v poročanju, tud ta dinamika terja odzivne novice, vendar še ne pomeni, da je treba včasih zelo pavšalno, čez prste, brez premisleka, da se naredi neka struktura, zakaj je do nečesa prišlo. Mogoče res ta premala poglobljenost v samo informacijo« (priloga B).

»Se mi je pa enkrat zgodilo, da je prišlo vprašanje o stališču stranke do ne vem tega pa tega in sem jst poslala stališče stranke in je potem bilo v mediju objavljeno, da je to citat predsednika, kar pa ni korektno a ne. Zato, ker je bilo to stališče stranke a ne, seveda predsednik stoji za stališčem stranke a ne, ampak to ni bil njegov citat a ne« (priloga D).

- *Neobjektivnost pri poročanju.* Predstavnik za odnose z javnostmi, ki je prej deloval kot novinar, je potrdil, da prihaja do primerov, ko medijske hiše niso objektivne pri poročanju. Dogaja se tudi, da novinarji izjavo vzamejo iz konteksta tako, da se zabriše glavno sporočilo.

»Težava nastane, ko se neka medijska hiša odloči neko zgodbo zapeljati na tak način, ki v bistvu zamegli določena dejstva, ki obstajajo« (priloga C).

»... novinar je uporabil posredovano informacijo, vendar jo je iztrgal iz celostnega konteksta in jo umestil v zgodbo, s tem pa se je zbrisalo glavno sporočilo« (priloga B).

- *Neupoštevanje zakonskih določil objave popravka.* Dogaja se, da novinarji oz. uredniki ne želijo objaviti popravka, ki pa je sicer z Zakonom o medijih zakonsko določena pravica predstavnikov za odnose z javnostmi.

»Velikokrat se nam zgodi recimo, da mediji ne želijo objaviti popravka, kar je čista kršitev zakona in kaj pol bi jaz rekla, da naslednjič temu mediju ne bom odgovorila? Jaz si tega kot inštitucija ne morem privoščiti« (priloga A).

- *Poseg v zasebnost javnih oseb (t. i. close-up posnetki in vdor v zasebne prostore).* Ena od predstavnic za odnose z javnostmi je bila priča kršitvam tako notranjih pravil organizacije kot tudi splošnih etičnih določil, in sicer so novinarji vdiral v zasebne prostore, tudi v sanitarije. Prav tako so novinarji snemali bližnje posnetke (t. i. close-up posnetki) in jih objavljali v svojih medijih.

»... je pa prišlo ravno v zadnjem času do vdora v zasebnost poslanca, v spletno komuniciranje, ko so Bratuškovi z balkona dol posneli mobitel, Jakiču ko so posneli ekran, seveda mi imamo v pravilih zapisano, da close-up posnetki, bližnji posnetki niso dovoljeni snemati. /.../ Smo imeli tudi v preteklosti pa tudi neprimerne ekscese, da so v wc-je za njimi vstopali, v pisarne vstopali, snemali brez opozorila« (priloga A).

- *Zlonamerni napačni prikazi v medijih.* Da bi bilo s strani sodnih organov dokazano, da je nekdo zlonamerno napačno nekaj prikazal v medijih, ne navaja noben predstavnik za odnose z javnostmi, je pa ena omenila, da kot predstavnik za odnose z javnostmi točno veš, kdaj ti nekdo kot novinar želi namerno škodovati.

»Ker je vedno tko a ne, da seveda bi, če je šla neka zadeva predaleč a ne, če je napisano nekaj, kar ne drži a ne, v bistvu točno veš, kdaj je nekdo neki objavo al pa napisou, posnel z namenom, da bi škodoval tvojemu dobremu imenu« (priloga D).

- *Aroganca novinarjev pod pretvezo iskanja informacij.* Po določenih etičnih določilih, ki obstajajo, novinar ne sme biti aroganten do oseb in to opravičevati s tem, da išče oz. želi pridobiti informacije. Ena od predstavnic za odnose z javnostmi je bila priča arogantnemu odnosu s strani novinarja, ko je njihov predstavnik organizacije dajal izjavo za medije.

»... smo vam dali izjavo, odgovorili na štiri, pet vprašanj in to je bilo to za enkrat. In potem se nekdo začne kregat s tabo in reče, a ti zdej hočeš reči, da ne smemo zdej več vprašanj postavlat in sem rekla, lejte, ni bila sklicana novinarska konferenca, kjer je jasno, da bodo novinarska vprašanja. Če je pa izjava pa nisi dolžen odgovarjat na vprašanja, tega ne ločijo. Za njih je to vse isto a ne, tko da, mogoče z njihove strani, Slovenija je tko majhna, da ni več nekega spoštovanja institucij« (priloga D).

- *Senzacionalizem*. Predstavniki za odnose z javnostmi poudarjajo, da so novinarji v času velike konkurence med mediji bolj nagnjeni k senzacionalističnem pisanju, v kar pa jih pogosto silijo tudi uredniki.

»Če ti ne poznaš ozadja, če ti ljudem samo v kratkem enominutnem prispevku nimaš možnosti razložiti, da je oseba, ki je največkrat potovala, na najvišjem možnem položaju, kar ga je kdaj Slovenec zasedel v tej organizaciji in da to za sabo potegne potovanja, so ti podatki popolnoma napačno predstavljeni. Ker to je rumeno in to se bere. /../ Ni pa vedno problem samo v novinarjih, ampak v urednikih, ker jih oni silijo, da naj napišejo nekaj udarnega, brez neke realne osnove« (priloga A).

- *Napačno razlaganje načela tihega pristanka*. Ena od predstavnic za odnose z javnostmi je bila z novinarji pri tem določila v dilemi in se je zato obrnila na Častno razsodišče za mnenje o avtentični razlagi kodeksa. Častno razsodišče pa je dalo prav njej, kar pomeni, da je s strani novinarjev prišlo do etične kršitve.

»... smo se kdaj tudi že obrnili na Častno razsodišče, celo smo enkrat zaprosili za mnenje o določeni zadevi o avtentični razlagi kodeksa, ker smo si z novinarji različno razlagali kodeks.

Šlo je pa za inštitut tihega pristanka, kar pomeni, da če fotograf pride na proslavo in želi v prvi vrsti slikati ljudi, ki sedijo, ne more do vseh pristopiti in jih spraševati, ali jih lahko slika, ampak vi opazite, da vas nekdo fotografira in ne rečete osebno, da ne želite biti na fotografijah, pomeni, da ste dali tihi pristanek. Novinarji so si pa to razlagali, da to pomeni, če vstopi v pisarno poslanca in ima v roki mikrofona, da poslanec že lahko sklepa, da ga on snema, kar ni res. Tukaj nam je Častno razsodišče dalo prav« (priloga A).

- *Prehitra objava govora, čeprav je bil pod embargo*. Navada v odnosih z javnostmi je, da predstavniki pošljejo določene informacije (npr. govor predsednika) že vnaprej in ga označijo

pod oznako embargo, kar pomeni, da ga mediji do določenega dneva in ure ne smejo objaviti. Kljub vsemu je en medij to naredil in že v naprej objavil govor predsednika ene od organizacij.

»... smo tud že imeli, da smo poslali govor predsednika pod embargo in ga je ena lokalna radijska postaja objavila že dopoldne, namesto zvečer, kar je seveda s stališča novinarskega profesionalnega dela popolnoma nedopustno« (priloga A).

- *Zloraba vira*. Ena od predstavnic za odnose z javnostmi je bila s strani novinarskih krogov zlorabljena kot vir informacij.

»Kar sem bila razočarana, kar se mi je tudi prvič zgodilo a ne, je bila zaščita vira a ne. To je tudi ena od stvari, ki je zelo pomembna, sploh na novinarski strani a ne /../ Kako je kot vir vse šlo med novinarskimi krogi kot virus, ne kdo je vir« (priloga Č).

- *Kamere se ne ugasne po koncu dogodka in se snema zasebne pogovore*. Ena od predstavnic za odnose z javnostmi je bila priča, ko snemalec, ki je bil hkrati tudi novinar, po koncu uradne izjave ni ugasnil kamere, temveč je snemal še privatne pogovore.

»Ta medij dejansko krši marsikatero in etično pravilo in ne ugasne kamere in potem neke zadeve objavlja« (priloga D).

7.2.2 Etične kršitve predstavnikov za odnose z javnostmi

Glede na etična določila, ki so bila predstavljena v prejšnjih poglavjih, sem s pogovorov z novinarji dobila vpogled v naslednje etične kršitve s strani predstavnikov za odnose z javnostmi, katerim so bili pri svojem delovanju priča:

- *Neodzivnost oz. počasna odzivnost, nedostopnost*. Novinarji v večini izpostavljajo neodzivnost oz. počasno odzivnost predstavnikov za odnose z javnostmi. Dogaja se tudi, da so nedostopni. Pravijo, da sta to dva izmed večjih problemov, saj morajo zaradi krajših rokov, ki jih imajo kot mediji, dobiti informacije čim prej.

»Počasna odzivnost je njihova pomanjkljivost. Zlasti piar služb, ki so državne. Jst vem, da imajo zakonske roke za odgovor, ki so bistveno daljši od tega, kar jst rabim a ne. Jst rabim informacijo navadno tisti dan, ko zaprosim zanjo. In velikokrat ne zagotovijo a ne ...«
(priloga I).

»V zadnjih letih sem naletel edino recimo na neko negativno izkušnjo neke institucije, kjer ljudje med seboj ne sodelujejo. Rečejo, pa ne pošljejo, obljubijo odgovor, pa ga ni in tako naprej ...« (priloga F).

»Amm, ne maram piarovcev, ki vsiljujejo svoje vsebine, takrat ko jih pa ti rabiš, ne naredijo pa nič. To pomeni, da on sam tist, kar je njemu pač po godi, on tebe rabi, ko pa ti njega rabiš, pa takrat ga pa ni« (priloga E).

- *Neiskrenost, netočnost.* Eden od novinarjev je povedal, da se mu je že zgodilo, da ga je kdo od predstavnikov za odnose z javnostmi zavajal, mu obljubljal odgovor, pa ga potem ni priskrbel in bil posledično s tem neiskren.

»Imaš pa take, ko ti obljubijo, da ti bodo zagotovil odgovor, pa ga ne, pa jih pokličeš, pa ti spet obljubijo, da ga bodo, pa ga ne in tako« (priloga F).

- *Neprevzemanje odgovornosti.* Nekateri predstavniki za odnose z javnostmi ne prevzamejo odgovornosti za svoja dejanja in se sklicujejo na nadrejene in podrejene.

»... sklicevanje na nadrejene in podrejene amm, dejansko pa neprevzemanje odgovornosti za svoje delo« (priloga G).

- *Nespoštljivost.* Velika težava je nespoštljivost predstavnikov za odnose z javnostmi. Novinarji navajajo, da obstajajo taki primeri ter da prihaja tudi do podcenjevalnega odnosa.

»Mislim, imel sem že, da smo bli z nekom že zelo na šarf, ampak drugače pa nobenih zamer. Mislim, nekateri so nesposobni in jim tud povem to, če mi oni zamerijo, lej nej mi, jst mu zaradi tega ne zamerim. /../ Obstajajo pač neki mladi, ki pridejo pa mislijo, u zdej sm pa jst piarovec, zdej sm pa dal pa marsikej že skos« (priloga I).

»Amm piarovec prou etike ne, mogoče pa načela profesionalizma. Mogoče ne konkretno pri meni, ampak pri mojemu kolegu. Ima eno veliko prednost po eni strani, mislim, relativno

mlad je, pa zgleda še precej mlajši in je bil deležen ful podcenjevalnega odnosa v smislu, a tebe so poslal, točno tko, kdo si pa ti, a tebe so poslali« (priloga H).

- *Plačilo za poročanje oz. prepleteni novinarski članki s promocijskimi.* Novinarji so bili priča podkupovanju s strani predstavnikov za odnose z javnostmi oziroma hibridizaciji člankov, kar je etična kršitev.

»Mhm, imela sem eno piarovko, ki je bila ful skrivnostna, ponujala je sicer zanimive vsebine, tudi tuje strokovnjake, da bi prišli predstaviti to pa to stvar, sicer ne da bi delali tko reklamo, ampak da bi pokazal, da je ta strokovnjak ful izobražen in tako in da če ji zrihtam, da pride tole čez, da mi plača a ne, da mi da kej tko na roke a ne« (priloga E).

»Jaz osebno nisem bil, so pa neki podobni primeru, ko ti ponudijo, ti pošljejo oz. plačajo, da tebi ni treba recimo intervjuja delati, ampak je že cel narejen. To pomeni celega, intervju je tak, da ti pošljejo tudi vprašanja, ti nimaš nič s tem, to podpišeš, če na to pristaneš, se ti ni treba nič truditi, malo urediš, daš svoj podpis spodaj in si opravil svoje delo. Primer ponujanja denarja je bil tudi v uredništvu navzoč. Poteka na različen način, recimo da nekdo, o katerem pišeš, je pripravljen dati določene popuste, ugodnosti, ne vem, recimo ponudbe o dopustih. To je stand by korupcija. In če bi se zgodilo, da bi ta, ki plačuje recimo dopust, bil v zagati, ga ti ne bi napadel. Ne zato, ker bi ti on rekel, ne me napasti, ampak zato, ker ti deluje tvoja skorumpirana vest, ki ti reče, šit, saj mi je plačal dopust, ne morem ga napasti« (priloga F).

- *Promocija pri vklopih v živo, kljub dogovoru o nepromociji.* Še sploh tisti novinarji, ki delajo s kamero in vklopi v živo, se srečujejo s takšnimi kršitvami. Ena od novinark se je dogovorila, da se ne sme promovirati preko kamer, pa ni bila upoštevana. Druga težava pa je, ko novinar pri vklopu v živo predstavnika za odnose z javnostmi nekaj sprašuje, odgovori pa so promocijske narave. Do tu etična načela ne sežejo oziroma ni nikjer zapisano, da je to kršitev, je pa lahko dilema.

»... imaš pa piarovce, ko ti mogoče v vklopu v živo recimo kršijo ta tvoj dogovor in vseeno si naredijo reklamo a ne. Takrat imam pa jst pač kar orng problem pri vodstvu« (priloga E).

»... ko prideš, pa posnameš izjavo, ja marsikdo razlaga nekonkretno tisto, kar ga vprašaš, ampak ne vem, dela bolj epepe zase. Pol si ti tisto sito, kaj boš objavil, probaš trikrat, štirikrat vprašat, da vendarle dobiš neki izčrpan odgovor« (priloga H).

- *Zavajanje*. Predstavnik za odnose z javnostmi, ki je v preteklosti delal kot novinar, pa je doživel, da ga je nekdo od predstavnikov za odnose z javnostmi zavajal in zgodbe širil okoli po svoji interpretaciji, ki je bila daleč od resnice.

»Ko sem pa delal kot novinar, sem pri piarovcih zaznal problem kredibilnosti, da je kdo zavrtel zgodbe« (priloga Č).

7.3 ODNOS MED PREDSTAVNIKI ZA ODNOSE Z JAVNOSTMI IN NOVINARJI PO ETIČNIH KRŠITVAH

Nadalje pa me je zanimalo, kakšen je potem odnos med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji, ko pride do kršitev etike oz. etičnih načel. Niti eden predstavnik za odnose z javnostmi ni zaradi etične kršitve prekinil sodelovanja z novinarji, razen ena predstavnica ne pošilja svojih poslancev na neko televizijo kot goste, kljub temu pa še vedno sodeluje z njimi. Pri novinarjih pa je situacija malo drugačna. Dva novinarja sta rekla, da ne sodelujeta z določenim predstavnikom za odnose z javnostmi, vsak zaradi različnih razlogov. Kljub temu pa se oboji zavedajo, da je sodelovanje pomembno ter da morajo kot ljudje, ki se ukvarjajo s komuniciranjem, delati na reševanju težav.

Posledice kršitev etike oz. etičnih načel so različne. Pri kršitvi dogovora embarga govora predsednika je predstavnica za odnose z javnostmi poudarila, da po tem incidentu še dolgo niso več pošiljalo govorov vnaprej. Ko so novinarji kršili dogovor o close-up posnetkih, je prišlo do odvzema akreditacije, ki pa je bila potem sicer čez nekaj časa vrnjena.

»Temu novinarju smo poslali odvzem akreditacije, smo mu jo potem vrnilo oz. mu dali možnost, da si jo pride sam nazaj iskat ne, po tem opominu sem pa bila po tem vabljen tudi kot priča na sodišče« (priloga A).

Pri mediju, ki krši marsikatero etično pravilo, kot recimo ne ugasne kamere po koncu snemanja in snema privatne pogovore, ena od predstavnic za odnose z javnostmi poudarja, da poslanci njene stranke na televiziji tega medija ne nastopajo kot gosti. Kljub temu z njimi sodeluje in so v dobrih odnosih.

»... oni lahko hodijo na novinarske konference, poročajo o nas, smo čist v dobrih odnosih, ampak pač ne pošiljam naših na njegov medij kot goste. /../ Jaz sem s tem medijem sicer čist v dobrih odnosih, se slišmo po telefonu, vedno ko me kaj vpraša, razložim« (priloga D).

Predstavniki za odnose z javnostmi se v večini zavedajo, da je njihova vloga komunicirati in razreševati probleme, kljub temu, da nastane kakšen konflikt ali etična kršitev. Dodajajo, da je odnos po tem sicer zadržan, nekoliko previden, vendar še vedno poteka. Zavedajo se, da si ne morejo privoščiti tega, da z nekim medijem ne bi komunicirali.

»Ta profesionalni nivo mora ostati. Niso zaradi tega kaznovani, da recimo naslednjič ne bi dobili konkretnega, korektnega odgovora, to pa sigurno ne. /../ Je pa pri takih stvareh seveda neka previdnost v prihodnje, si bolj previden, kaj poveš, koliko poveš, na kakšen način poveš pa seveda, če te enkrat kača piči, se bojiš tudi zvite vrvi« (priloga A).

»Do vseh, ki dajo na nas pobudo, vprašanje, želimo ohraniti korektnem odnos, s tem da jim podamo prave informacije v časovnih terminih, ki se jih je mogoče držati. Tukaj ne delamo razlik. /../ Nikoli pa ni od nas, da kaj zahtevamo, pokličemo se prej, da pojasnimo, kaj smo želeli, da nam oni pojasnijo, kaj so želeli ...« (priloga B).

»Tudi če je karkoli bilo v tem profesionalnem odnosu slaba izkušnja, potem saj se ne moremo imeti vsi radi ali pa sovražiti, to itak nima tu kaj iskati, gre samo za razumevanje in tudi nekako spoštovanje okoliščin, neke zgodovine. Tam, kjer so komunikacijski šumi, ne vem, v bistvu gre za to, da greš naprej, da komuniciraš, da greš naprej, razrešuješ in tako naprej. Ni treba, da se strinjamo, da smo si všeč, ampak da tisto, kar delamo, razumemo svoja izhodišča na tak etičen način a ne. V bistvu gre za to, da so stvari zelo bazične, zavite v neko zelo veliko profesijo, so pa v osnovi čisto preproste, človeške« (priloga Č).

Pri novinarjih je stanje podobno, po večini kljub temu, da so imeli s predstavniki za odnose z javnostmi kakšno slabo izkušnjo, še vedno komunicirajo in sodelujejo. Zato, ker se zavedajo, da morajo, če želijo priti do določenih oseb. Je pa pri predstavnikih za odnose bolj zaznati, da so odvisni od medijev, kakor obratno. Novinarji bodo informacije lahko dobili še na kakšen drug način, medtem ko v medije lahko prideš samo prek novinarjev oz. urednikov.

V primeru, ko je predstavnik za odnose z javnostmi med vklopom v živo razlagal promocijske informacije, čeprav je bil dogovor drugačen, je novinarka poskušala profesionalno odpeljati pogovor do konca, potem pa se je s predstavnikom pogovorila in mu razložila, da se tega ne

počne. Posledice kršitve so se poznale tudi v uredništvu, saj je uredništvo zahtevalo od nje pojasnila.

»... recimo v tem primeru recimo, ko je vklop v živo, jst moram pač profesionalno odpeljati do konca, jst pač poskušam tud pogovor speljati nazaj na prave tirnice, kar je pač treba amm, po vklopu, ko pa so kamere že ugasnjene, pa povem tej osebi, da je naredila pač grozno napako in se to ne dela, ker jst pač ne bom odgovarjala za nekoga a ne. Tako da povem pač osebi kar mu gre, jst pa potem poslušam na uredništvu« (priloga E).

Ko eden od novinarjev ni mogel pridobiti odgovorov od predstavnikov za odnose z javnostmi, čeprav je zanj večkrat zaprosil in so mu večkrat obljubili, da ga bodo dali, se je obrnil na predsednika institucije in mu razložil situacijo.

»In potem sem predsedniku institucije povedal, da z njihovimi piarovci ne morem sodelovati, ker ali ne odgovorijo, ali povedo, da bodo, pa ne odgovorijo, ali obljubijo, pa ne pošljejo, ampak ni on nič reagiral na to a ne. Z njimi praktično ne sodelujem a ne« (priloga F).

Pri zavajanju novinarjev je eden izmed predstavnikov za odnose z javnostmi, ki je prej deloval kot novinar, poudaril, da bo takšna oseba, ki jo bodo ujeli na laži, v očeh novinarja zapisana kot nekredibilna oseba. Je pa s takimi vedno razčistil in se pogovoril.

»Kdorkoli je meni »prodajal« neke zgodbe, za katere sem že sam pri sebi sumil, da so bile neresnične, sem jaz temu človeku potem to v obraz povedal. Pač iskren odnos, kaj hočeš. Tudi potem se je zgodilo, da sem rekel, da tega ne bom objavil. Imaš pa teh primerov ogromno« (priloga C).

S predstavnikom za odnose z javnostmi, ki je kršil etično načelo, dva novinarja oz. uredništvo ne sodelujeta. Prvi zato, ker mu obljublajo informacije pa jih potem ne dobi, pri uredništvu druge novinarke pa se od takšne osebe distancirajo ali zaključijo sodelovanje.

»Seveda, ampak to res pri takih velikih kršitvah. Ker tudi naše uredništvo je potem seznanjeno s tem in se mogoče al pa vsaj določeno obdobje malo distanciramo, dokler se strasti ne umirijo, dokler ne pozabimo, prežvečimo /../ Ampak če se pa taka res huda kršitev zgodi, to pa zagotovo ne sodelujemo več« (priloga E).

Novinar, ki z določenim predstavnikom za odnose z javnostmi ne sodeluje več, dodaja pa, da je nekomuniciranje napaka, saj je komuniciranje del profesionalnega odnosa.

»Zdaj to je napaka a ne, celotna sposobnost človeške komunikacije temelji na nekih dialogih a ne in zdaj, če midva ugotoviva, da se ne moreva več pogovarjati, potem je z nama nekaj narobe a ne. Ker če on in jaz opravljava še kar neko profesionalno delo, potem ni razloga, da se nikoli več ne bova pogovarjala. Tudi, če imava slabo izkušnjo. To, da ti nehaš komunicirati, je zelo slabo a ne. To pomeni, da nekaj ne štima« (priloga F).

Da se morajo tako predstavniki za odnose z javnostmi kot novinarji obnašati profesionalno, pove novinar, ki pravi, da se je treba zavedati, da sta tako ena kot druga profesija služba in ne misija. Kljub temu dodaja, da pa lahko pride do bolj zadržanega odnosa.

»Jst mam absolutno profi odnos do tega, nimam nekih osebnih zamer. ././ Ne, če se človek spusti na tak nivo, potem se tud jst spustim na tak nivo. Ne da se spustim na njegov nivo, ampak tko bolj smo odrezani a ne. Amm pa tud za naprej, ma jst ne gojim nekih zamer no. Najpomembnejše je, da se vsi zavedamo, da opravljamo službo, to ni misija« (priloga I).

7.4 OMEJITVE PRI RAZISKOVANJU

Ljudje po večini nimajo težav govoriti o dobrih praksah, ko pa je govora o slabih praksah, znajo marsikatero stvar zamolčati. Pri raziskovanju sem imela srečo, da se mi je večina ljudi dobro odprla, saj sem nekatere poznala že od prej in mi podala zanimive odgovore, kljub temu pa so najbrž določene stvari, ki se tičejo kršenja etike, ostale zamolčane. Omejitev je lahko tudi ta, da se nekateri primerov etičnih kršitev niso spomnili ali pa mi jih zaradi narave poklica, v katerem delujejo (politika, notranjepolitična in informativna uredništva), niso želeli zaupati. Ena izmed omejitev je lahko tudi ta, da kljub temu, da poznajo etiko, mogoče ne vedo, da so določene stvari etične kršitve in jih dojemajo kot nekaj povsem normalnega za poklic. Ocenjujem tudi, da če bi bila izbira novinarjev in predstavnikov za odnose z javnostmi drugačna, bi bili lahko odgovori drugačni, tukaj predvsem mislim na to, da imajo tisti, ki delujejo v teh poklicih že vrsto let, bistveno več izkušenj kot tisti, ki v tem delujejo le kratek čas. Kljub omejitvam pa sem prišla do zanimivih in poglobljenih odgovorov.

8 SKLEP

Pri raziskovanju sem poskušala odgovoriti na raziskovalno vprašanje, in sicer me je zanimalo, če kršitve etičnih določil vplivajo na poslabšanje odnosa med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji. Niti eden predstavnik za odnose z javnostmi ni zaradi etičnih kršitev prekinil sodelovanja z novinarji. Ena predstavnica za odnose z javnostmi sicer svojih poslancev ne pošilja več kot gostov na neko televizijo, sodeluje z njimi pa še vedno. Predstavniki za odnose z javnosti pravijo, da so sicer nekoliko zadržani do novinarja, ki je kršil etiko, da pa je njihova služba še vedno komunicirati z vsemi. Pri novinarjih sta dva povedala, da z določenim predstavnikom za odnose z javnostmi ne sodelujeta več, je pa eden poudaril, da to ni dobro, saj je bistvo obeh poklicev komuniciranje. Novinarji dodajajo, da je sodelovanje s predstavniki za odnose z javnostmi nujno, saj sicer ne bi prišli do določenih oseb. Na podlagi intervjujev težko rečem, da se odnos po etičnih kršitvah poslabša, pride pa pri nekaterih do zadržanosti oz. previdnosti v prihodnje. Nekateri niti niso še izkusili etične kršitve z druge strani, zato ker so prej postavili jasne meje. Predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji s komuniciranjem sproti razrešujejo težave, saj so mnenja, da morajo ravnati profesionalno.

Predstavniki za odnose z javnostmi so s strani novinarjev doživeli kar nekaj etičnih kršitev. Prišlo je do neresničnega pisanja, velik problem vidijo v premajhni poglobljenosti v teme in v netočnosti informacij. Pri poročanju novinarji velikokrat niso objektivni, prihaja tudi do zlonamernih napačnih prikazov v medijih. Zakonska in etična kršitev je tudi neupoštevanje določil objave popravka. Novinarji so si privoščili poseg v zasebnost javnih oseb, ena predstavnica za odnose z javnostmi navaja, da so celo vdrali v zasebne prostore (sanitarije). Veliko težavo predstavniki za odnose z javnostmi vidijo v naravi medijev, ki morajo biti zaradi svoje hitrosti objave informacij in branost senzacionalistični. Prihaja tudi do arogance novinarjev pod pretvezo iskanja informacij, neupoštevanja embarga ter zlorabe vira. Nek medij celo ni ugasnil kamere po koncu dogodka in je snemal zasebne pogovore. So pa se predstavniki za odnose z javnostmi z novinarji obrnili tudi že na Častno razsodišče v primeru napačne razlage načela tihega pristanka.

Do etičnih kršitev prihaja tudi s strani predstavnikov za odnose z javnostmi. Največjo težavo novinarji vidijo v počasni odzivnosti, neodzivnosti in nedostopnosti. Informacije potrebujejo čim prej, velikokrat pa jih ne dobijo v želenem roku. Prihaja tudi do neiskrenosti in netočnosti

informacij, ki jih podajo novinarjem, priča so bili celo zavajanjem. Huda etična kršitev je plačilo za poročanje, kar je s strani predstavnika za odnose z javnostmi doživela ena novinarka. Novinarji so izpostavili nespoštljivost in neodgovornost ter sklicevanje na nadrejene. Predvsem novinarji, ki delajo s kamero, pa se soočajo s težavo izjav v živo, saj jim predstavniki za odnose z javnostmi včasih podajajo informacije promocijske narave, čeprav je bil dogovor, da tega ne bodo počeli.

Odnos med obojimi je kljub etičnim kršitvam dober, tako pravi vsak izmed njih. Poudarjajo, da je človeško, da se z enim razumejo bolj, z drugimi manj, ni pa niti eden rekel, da bi bil ta odnos ljubezensko-sovražen ali nagnjen k konfliktnosti. Zavedajo se soodvisnosti in sodelujejo na vsakodnevni ravni. Etika jim je pri delu zelo pomembna, ne pa tudi etična določila, za katera pravijo, da so bolj napisana za tiste, ki hodijo po robu. Pri etiki tako eni kot drugi poudarjajo, da ima vsak človek nek minimalni etični standard, po katerem se ravna, ali se ga nauči s socializacijo in komunikacijo ter da so pravila, tudi tista, ki so napisana, zdravorazumska.

Moje ugotovitve se s teorijo glede odnosa med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji malo razlikujejo. Teorija velikokrat govori o konfliktnem, napetem ali ljubezensko-sovražnem odnosu, tega pa pri intervjuvancih nisem zaznala. Kljub vsemu lahko zaključim, da je sodelovanje med predstavniki za odnose z javnostmi in novinarji dobro ter da znajo razreševati probleme, ki v odnosu nastanejo.

9 LITERATURA

1. Bivins H., Thomas. 2006. Responsibility and Accountability. V *Ethics in public relations*, ur. Kathy Fitzpatrick in Carolyn Bronstein, 19–39. Sage Publications.
2. Boeyink E. David in Sandra L. 2010. Borden. *Making Hard Choices in Journalism Ethics*. New York: Routledge.
3. Browne, Christopher. 1999. *The Journalist's Handbook*. A & C Black London.
4. Bryman, Alan. 1988. *Quantity and Quality in Social Research*. London and New York: Routledge.
5. - - -. 2012. *Social Research Methods*. Oxford University Press
6. Erjavec, Karmen. 1999. *Novinarska kakovost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Evropski parlament. Parlamentarna skupščina. 1993. *Resolution of Ethics of Journalism*. Resolucija 1003, sprejeta 1. julija 1993. Dostopno prek: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16414&lang=en> (3. avgust 2015).
8. Harcup, Tony. 2004. *Journalism: Principle and Practice*. SAGE Publications.
9. - - -. 2007. *The ethical journalist*. SAGE Publications.
10. Hargreaves, Ian. 2007. *Novinarstvo: zelo kratek uvod*. Krtina.
11. Hunt, Todd in James E. Grunig. 1995. *Tehnike odnosov z javnostmi*. Ljubljana: DZS.
12. *IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists*. 1986. Dostopno prek: <http://www.ifj.org/about-ifj/ifj-code-of-principles/> (3. avgust 2015).
13. Košir, Manca. 2003. *Surovi čas medijev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. *Kodeks etike Slovenskega društva za odnose z javnostmi*. 1998. Dostopno prek: <http://www.piar.si/o-drustvu/temeljni-dokumenti/kodeks-etike-prss/> (3. avgust 2015).
15. *Kodeks Mednarodnega združenja za odnose z javnostmi (IPRA)*. 2011. Dostopno prek: <http://www.ipra.org/about/ipra-codes> (3. avgust 2015).
16. *Kodeks novinarjev Republike Slovenije*. 2010. Dostopno prek: http://www.razsodisce.org/razsodisce/kodeks_ns_txt.html (3. avgust 2015).
17. *Kodeks ravnanja poklicnih svetovalcev za odnose z javnostmi*. 1994. Dostopno prek: <http://www.piar.si/o-drustvu/temeljni-dokumenti/kodeks-poklicnega-ravnanja/> (3. avgust 2015).
18. Niskala, Niina in Pertti Hurme. 2014. The Other Stance Conflicting Professional Self-Images and Perceptions of the Other Profession among Finnish PR Professionals and Journalists. *Nordicom Review* 35 (2): 105–121. Dostopno prek:

- <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=b88dc234-34eb-438a-9eb8-def930571f6e%40sessionmgr112&vid=0&hid=126> (3. avgust 2015).
19. Neijens, Peter in Edith Smith. 2003. *The Problematic Relationship between Journalists and Public Relations Practitioners in Government and Business*. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=2c781391-c99a-4c55-95bb-aa623e4710db%40sessionmgr198&vid=2&hid=126> (3. avgust 2015).
 20. *Official Statement on Public Relations. 1982b*. Dostopno prek: <http://www.prsa.org/AboutPRSA/PublicRelationsDefined/Documents/Official%20Statement%20on%20Public%20Relations.pdf> (3. avgust 2015).
 21. Parsons J., Patricia. 2004. *Ethics in public relations*. Kogan Page Limited.
 22. *Portoroška listina o etični nedopustnosti prikritega oglaševanja*. Dostopno prek: <http://www.piar.si/o-drustvu/temeljni-dokumenti/portoroska-listina-o-etichni-nedopustnosti-prikrite/> (3. avgust 2015).
 23. *PRSA's Old Definition of Public Relations. 1982a*. Dostopno prek: <http://www.prsa.org/AboutPRSA/PublicRelationsDefined/Old%20Definition> (3. avgust 2015).
 24. *Public Relations Society of America Member Code of Ethics. 2000*. Dostopno prek: <http://www.prsa.org/AboutPRSA/Ethics/documents/Code%20of%20Ethics.pdf> (3. avgust 2015).
 25. Rudin, Richard in Trevor Ibbotson. 2002. *An Introduction to Journalism: Essential techniques and background knowledge*. Focal Press.
 26. Sallot M., Lynne in Elizabeth A. Johnson. 2006. Investigating relationship between journalists and public relations practitioners: Working together to set, frame and build the public agenda, 1991–2004. *Public Relations Review* 32 (2): 151–159. Dostopno prek: http://ac.els-cdn.com/S0363811106000245/1-s2.0-S0363811106000245-main.pdf?_tid=8be432f4-e9b1-11e4-970f-00000aacb362&acdnat=1429791129_ebc93d524b8e8eea842c05a239a9f60c (3. avgust 2015).
 27. Shin, Jae-Hwa in Glen T. Cameron. Different sides of the same coin: Mixed views of public relations practitioners and journalists for strategic conflict management. *J & MC Quarterly* 28 (2): 318–338. Dostopno prek: <http://jmq.sagepub.com/content/82/2/318.full.pdf+html> (3. avgust 2015).

28. *Society of Professional Journalists Code of Ethics*. 1996. Dostopno prek:
<http://www.spj.org/pdf/ethicscode.pdf> (3. avgust 2015).
29. Straubhaar, Joseph in Robert LaRose in Lucinda Davenport. 2014. *Media now: Understanding Media , Culture and Technology*. Wadsworth Cengage Learning. Dostopno
 prek:
https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=eScLAAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=Media+Culture+and+Public+Relations+2013&ots=kd0KGidmHf&sig=KeNvTB9HxCadLT7GJec8LMJXa2k&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (3. avgust 2015).
30. Theaker, Alison. 2004. *Priročnik za odnose z javnostmi*. London: Routledge.
31. Valentini, Chiara. 2014. Do Public Relation's and Journalism's converging roles affect how they percieve each other? An Italian Outlook. *Revista internacional de relaciones publicas* 8 (4): 111–138.
32. Verčič, Dejan, Franci Zavrl in Petra Rijavec. 2002. *Odnosi z mediji*. Ljubljana: GV založba.
33. *Zakon o medijih* (Zmed - UPB - 1). Ur. l. RS 110/06. Dostopno prek:
<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1608> (3. avgust 2015).
34. *Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije* (ZIntPK - UPB - 2). Ur. l. RS 69/11. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5523> (3. avgust 2015).
35. *What is Public Relations*. Dostopno prek:
<http://www.prsa.org/AboutPRSA/PublicRelationsDefined/> (3. avgust 2015).

PRILOGE

PRILOGA A: Poglobljeni intervju št. 1 s predstavnikom za odnose z javnostmi

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Mislim, da je predvsem vloga piarovcev dvojna, no, na nek način, zlasti v javnem sektorju, v državni upravi je to, da omogoči vsem predstavnikom različnih javnosti, ne sam novinarjem ne, da pride do vseh informacij o inštituciji, ki jo zastopa, pa ne samo zato, ker je to nujno po Zakonu o medijih in Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja, Zakonu o RTV-ju, ampak predvsem zaradi tega, ker družba pač enostavno ima pravico zvedet, kaj se dogaja v inštituciji, ki jo financirajo z davkoplačevalskim denarjem. Druga naloga piarovca pa je seveda znotraj hiše amm, da na čim boljši način pomaga, da se hiša v javnosti predstavi in seveda znotraj hiše izobrazijo interno javnost o pomenu odnosov z javnostmi, zlasti odnosov z mediji in tako naprej. Smo tudi oblikovalci mnenj, odgovorov, stališč, sicer v hiši konkretno smo umeščeni v različne službe, kar pomeni, da smo popolnoma politično neopredeljeni, avtonomni in na nas politika kot taka ne vpliva. Občasno od mandata odvisno pomagamo tudi predsedniku hiše. V teh vlogah seveda ne moremo sodelovati kot neki strateški partnerji, vloga predsednika hiše je politična, mi pa tukaj s tega političnega stališča ne moremo sodelovati, amm, seveda pa svetujemo generalnemu sekretarju pri odnosih z javnostmi in pa tudi v piaru celotne hiše. Tako da ni samo poštarska vloga.

2. V kolikšni meri sodelujete z novinarji? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Sodelovanja je ogromno, želeli bi si, da bi bilo tega sodelovanja nekoliko manj, da bi se lahko posvetili drugim javnostim, prav tako pomembnim za hišo, amm, ampak tukaj se tudi z leti situacija izboljšuje. Čeprav, tako bom rekla, zadeve so se tukaj precej spremenile o načinu pokrivanja hiše, v hiši so imeli včasih stalno zaposlene novinarje, ki so pokrivali samo delovanje hiše. Zdej se zadeve spreminjajo in vedno več tudi specialisti za določene teme pokrivajo hišo, se pravi, da o delu nekega odbora poroča novinar, ki je tudi sicer specializiran za ta področje, ne pa toliko za hišo samo in tukaj seveda imamo nekaj težav, ker ne poznajo zakonodajnega postopka in tukaj se nam te zadeve pojavljajo ne. Imamo nekaj novinarjev, ki seveda redno spremljajo hišo, in ti so tudi dobro seznanjeni z zakonodajnim postopkom, seveda pa največ našega dela gre in odpade ravno na te zadeve, da pač novinarjem razlagamo zakonodajni postopek, da se znajdejo skozi vso to proceduro, ker seveda tega ne poznajo

dobro ne. Tudi Fakulteta za družbene vede jih tukaj ne usposobi pravilno in v zadostni meri, skoraj da nič ne am, sploh pa novinarji brez ustrezne izobrazbe imajo teh znanj pa bistveno bistveno manj. Tukaj nam veliko dela odpade ravno na odgovore na novinarska vprašanja, am, imamo na spletni strani skoraj že do potankosti dodelan vzorec pogostih vprašanj, ker novinarjem probamo pač na tak način pomagat in potem zaprosijo samo za konkretne podatke, recimo, ne vem, o plačah, a ne, kako se plača poslanca oblikuje, a ne, in da se zaprosi samo za konkreten podatek o plači, še vedno pa je tega dela ogromno. Tudi po hiši imamo ogromno novinarskih konferenc, izjav za medije, različnih intervjujev. Stroka odnosov z javnosti temelji na tem, da to ni nek stik, ampak je nek odnos, kar pomeni, da ga načrtuješ, gradiš, usklajuješ, spreminjaš in tako naprej, da gre za medsebojno interakcijo in to seveda pripomore k delu tako novinarja kot nas v službi. Večino novinarjev, ki so v hiši akreditirani, tudi osebno poznam, nekateri so vsak dan tukaj a ne, tako da je to delo seveda, če ti novinarja osebno poznaš, če ga vidiš, mu osebno razložiš stvari, popolnoma drugačno, kot če je samo prek interneta. Hiša je koncipirana tako, da novinarji nimajo omejitve gibanja, dostopajo tako lahko po vseh hodnikih, prostorov v hiši, smo popolnoma odprti, kar je s stališča piara po eni strani dobro, po eni pa toliko bolj otežuje delo, saj novinarji lahko pridejo do kamor koli, in tukaj seveda težko upravljaš z informacijami v tistem smislu piara, da načrtuješ, kaj in kako boš komuniciral. Kopica različnih političnih interesov je tukaj, ki imajo vpliv na novinarje, novinarji imajo dnevno dostop tudi do sodelavcev, ki so politično nastavljeni, tako da kakšne informacije, še preden karkoli uspeš z njimi narediti, so že pri novinarjih.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti novinarji oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Predvsem seveda dobro izobražen, široko razgledan, z visokimi etičnimi standardi. Ena izmed večjih pomanjkljivosti, ki jih imam v odnosu z novinarji, je nepoznavanje zakonodajnega postopka. Ne vem kako čem temu reči, neko instant novinarstvo. Tudi spremenil se je način dela v redakcijah, uredniki jih silijo v to, da danes dela tri teme. Vsi pokrivajo vse, zelo malo je res tistih specialistov ne, zlasti v komercialnih medijih je to ločevanje vedno manjše in novinar kakovostno ne more pokrivati tri teme danes popolnoma različne, jutri pa tri popolnoma različne. Tudi sama sem novinarka po izobrazbi in sem delala v medijih in se mi zdi to zelo težko in zahtevno. Imamo mlade novinarje, ki jih medijske hiše ne usposobijo tako kot je treba, včasih smo začeli z anketo na tržnici in si dolga leta začel počasi z anketami, novičkami, vestmi in tako naprej preden si prišel do nekih bolj resnih tem, danes mladi novinarji počnejo anketo v parlamentu in ne pozna zadev in tega neznanja je več. Velik

problem je tudi ko novinarji pišejo prispevke, pa ne vedo, kaj točno pišejo in tukaj jim želimo razložiti stvari. Sprašujejo tudi popolnoma nesmiselne podatke, recimo kdo od poslancev se je največkrat oglasil, pa vendar tukaj niso na tekmi in to niso podatki, s katerimi lahko operiraš. Ali pa recimo mednarodna dejavnost, zanima jih, kateri poslanec je največkrat potoval. Če ti ne poznaš ozadja, če ti ljudem samo v kratkem enominutnem prispevku nimaš možnosti razložiti, da je oseba, ki je največkrat potovala, na najvišjem možnem položaju, kar ga je kdaj Slovenec zasedel v tej organizaciji in da to za sabo potegne potovanja, so ti podatki popolnoma napačno predstavljeni. Ker to je rumeno in to se bere. Ogromno mojega dela odpade na teh zadevah, da novinarju razlagam to sproti. Ni pa vedno problem samo v novinarjih, ampak v urednikih, ker jih oni silijo, da naj napišejo nekaj udarnega, brez neke realne osnove. Velikokrat pošljemo korektne odgovore, kjer te stvari pojasnimo, ampak novinar vzame samo tisto, kar mu ustreza in tu je ta problem največji, ki ga jaz vidim.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Poznam. Sem v Slovenskem društvu za odnose z javnostmi in nadomestna članica v našem častnem razsodišču, kjer se seveda ukvarjamo z etiko v odnosih z javnostmi. Poznam tudi novinarski kodeks, smo se kdaj tudi že obrnili na častno razsodišče, celo smo enkrat zaprosili za mnenje o določeni zadevi o avtentični razlagi kodeksa, ker smo si z novinarji različno razlagali kodeks. Šlo je pa za inštitut tihega pristanka, kar pomeni, da če fotograf pride na proslavo in želi v prvi vrsti slikat ljudi, ki sedijo, ne more do vseh pristopit in jih spraševati, ali jih lahko slika, ampak vi opazite, da vas nekdo fotografira in ne rečete osebno, da ne želite biti na fotografijah, pomeni da ste dali tihi pristanek. Novinarji so si pa to razlagali, da to pomeni, če vstopi v pisarno poslanca in ima v roki mikrofona, da poslanec že lahko sklepa, da ga on snema, kar ni res. Tukaj nam je častno razsodišče dalo prav.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

O etiki razmišljam vedno več, pa ne samo svoje, tudi družba je naredila nek korak, tudi javni uslužbenci, k zavedanju, da vse kar počnemo, moramo pogledat tudi s te etične strani. Sej tuki je precej naredila tud Komisija za preprečevanje korupcije, ne govorim samo konkretno o tem mandatu, da se zavedamo bolj pomena vsega tega, da pomisliš na nekatere stvari drugače. Poznavanje etike je prednost, s sodelavci se o tem pogovarjamo, mislim da moramo biti s tem vsi seznanjeni. Je pa stvar etike odvisna tudi od tega, kakšna je oseba.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Seveda, vedno bolj smo pozorni, da si senzibilen in da razmišljaš o tem na tak način.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil novinar? Kaj ste storili?

Jaz tega nisem še doživela, da bi se spomnila, kar pa se društva za odnose z javnostmi tiče, da bi mi obravnavali za enkrat neke kršitve take prav profesionalne etike, pa niti ne. Občasno se novinarji pritožujejo glede neodzivnosti piarovcev, da ne dobijo odgovora, da niti ne dvignejo telefona, da ne vrnejo klicev in tako naprej, da jim lansirajo določene laži ali pa zgodbe ali pa prirejene zadeve, to bi bilo sporno. V piaru je prva in osnovna stvar to, da govoriš resnico, prej ali slej te bodo dobili, v hiši smo povedali tako kot je bilo, po pravici.

8. Kako se odločite, kaj boste o določenem dogodku povedali novinarjem?

Z leti prideš do tega, na žalost v novinarstvu so tudi slabe prakse, smo tud že imeli, da smo poslali govor predsednika pod embargo in ga je ena lokalna radijska postaja objavila že dopoldne, namesto zvečer, kar je seveda s stališča novinarskega profesionalnega dela popolnoma nedopustno, potem več dolgo časa nismo prej pošiljali govorov, to pa seveda novinarjem oteži delo, ker se prej lahko pripravijo in narediti ves prispevek. Vsaka taka kršitev na žalost pripelje do tega, da so včasih kaznovani tudi kakšni drugi novinarji. Z različnimi novinarji različno komuniciraš, pa ne zato, da bi jaz imela preference, ampak z nekom, ki ga že deset let vsak dan vidiš in z njim sodeluješ, in mu kdaj kaj poveš tudi neuradno, si vedel, da bo tiho, poveš mu pa zato, da se lahko on pripravi in da ni zlorabil in seveda boš naslednjič z njim drugače sodeloval, kot pa z nekom, ki te je citiral od trenutka, ko si mu nekaj razložil. So pa novinarji kar taki da vrtajo, ko želijo dobiti kakšen odgovor, uredniki od teh zahtevajo in s te strani dobro opravljajo delo, želijo pač dobiti čim več informacij, tukaj se trudimo zagotoviti čim več. Je pa tako, da nekateri želijo imeti pred kamero sogovornike in včasih jim tega ne morem zagotoviti, ker naši javni uslužbenci, ki bi bili najbolj kompetentni za pojasniti zadevo, jih ne morem prisiliti, da gredo pred kamero in to novinarjem povedo.

9. Če pride s strani novinarja do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Ne, ker vem, da ni naredil prav, takrat se pogovorimo z njim in urednikom, če je treba, dam tudi pisni opomin, ko pa pride sem ali zastavi novo vprašanje, tukaj ni zamer za nazaj, ker moramo tudi v skladu z zakonom vsakemu novinarju odgovoriti na tisto, kar nam zastavi in

tudi sicer osebno mislim, da je moje delo tako, da moram z vsemi novinarji sodelovati ne glede na to, kako so poročali o meni. Ta profesionalni nivo mora ostati. Niso zaradi tega kaznovani da recimo naslednjič ne bi dobili konkretnega, korektnega odgovora, to pa sigurno ne. Velikokrat se nam zgodi recimo, da mediji ne želijo objaviti popravka, kar je čista kršitev zakona in kaj pol bi jaz rekla, da naslednjič temu mediju ne bom odgovorila? Jaz si tega kot inštitucija ne morem privoščiti. To si lahko morda privoščijo piarovci v poslanskih skupinah pa rečejo, da od danes naprej s tem medijem ne komuniciramo, ampak to je za moje pojme stvar globokega pomisleka in ne vem, če se na dolgi rok taka stvar obnese. Je pa pri takih stvareh seveda neka previdnost v prihodnje, si bolj previden, kaj poveš, koliko poveš, na kakšen način poveš pa seveda, če te enkrat kača piči, se bojiš tudi zvite vrvi. To pa recimo, da bi se novinarji držali zakona pri popravku, tega pa še nisem doživela.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu z novinarjem?

Na kosilo zelo redko, pridejo pa sem, moja vrata so vedno odprta. Marsikdo med njimi je tudi moj sošolec s fakultete, med njimi so tudi kolegi z medijev, kjer sem bila prej.

11. Ste s katerim novinarjem v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

To ne, je pa prišlo ravno v zadnjem času do vdora v zasebnost poslanca, v spletno komuniciranje, ko so Bratuškovi z balkona dol posneli mobitel, Jakiču ko so posneli ekran, seveda mi imamo v pravilih zapisani, da close-up posnetki, bližnji posnetki niso dovoljeni snemati. Temu novinarju smo poslali odvzem akreditacije, smo mu jo potem vrnili oz. mu dali možnost, da si jo pride sam nazaj iskat ne, po tem opominu, sem pa bila po tem vabljen tudi kot priča na sodišče. Smo imeli tudi v preteklosti pa tudi neprimerne ekscese, da so v wc-je za njimi vstopali, v pisarne vstopali, snemali brez opozorila. Je pa z moje strani odnos z novinarji dober, mislim, da dobro sodelujemo, imamo korektne odnose, se trudimo tako mi kot oni in nekih takih ekscesov hujših ni. Občasno za novinarje v sodelovanju z društvom in redakcijami naredim tudi kakšna predavanja o tem, kako se dela v državnem zboru, opažam tudi, da ne poznajo naše spletne strani, da se jim niti ne da je gledati. Tukaj jih navajamo na stvari, da si informacije čim bolj sami poiščejo.

PRILOGA B: Poglobljeni intervju št. 2 s predstavnikom za odnose z javnostmi

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Vloga piarovca kot ga vidim jaz je ta, ammm, da pač je del tima in ta del tima predstavlja nek ta vmesni člen med javnostjo in stranko oz. delovanjem poslanske skupine. Zato je vloga odgovorna, kajti vsa mnenja, stališča ammm, predlogi, ki jih oblikuje poslanska skupina na eni strani, da pridejo na pravi način, s pravim sporočilom ob pravem času do zainteresirane javnosti in seveda na drugi strani, da ustrezno komunicira oz. poslanski skupini kot taki predstavi in sporoča, kakšni pa so ti impulzi javnosti, da jih potem poslanska skupina sprejme in potem se tudi na njih odzove. Torej nek dvosmerni proces in piarovec je kot nek vratar, ki spušča informacije ven, na drugo strani pa odpira vrata za zunanje informacije in jih posreduje znotraj poslanske skupine ne. Ta dvosmeren proces je zelo težko razložiti v smislu, da ammm, ne vem, mi dobivamo neke želje, pobude, vprašanja s strani javnosti in potem posredujemo odgovore ven in obratno. Gre za to, da je ta pretočnost informacij dobra, prava, ustrezna, ob pravem času aaam in seveda naš namen je, da vse vsebine, o katerih poslanska skupina razpravlja, predlaga, oblikuje stališča, da pridejo do zainteresirane oz. širše javnosti ne. Zdej ta vloga je zelo dinamična ne, element prilagodljivosti in odzivnosti je najbolj važen.

2. V kolikšni meri sodelujete z novinarji? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Vsakodnevno a ne, to je ena izmed naših primarnih nalog ne, sodelovanje z novinarji kot tisto prvo interesirano javnostjo, ki se na nas obrača z vprašanji, raznimi pobudami za različne oblike te komunikacije, ali gre za ne vem, razne pogovore, intervjuje, mnenja, stališča in mi se seveda obračamo na novinarje ne. Sicer da ne bi to zdej zvenelo kot nek pritisk, ampak seveda komuniciramo vsakodnevno, se pogovarjamo, vidmo, kaj mi želimo predstaviti in kaj oni želijo oz. probamo najti en skupni imenovalac v tem, da pridejo prave, relevantne informacije ažurno, hitro do zainteresirane javnosti. Seveda mi tukaj smo zelo striktni, saj poskušamo res v največji meri slediti tej etiki, ammm, da se zavedamo, da ne želimo vplivati na njihovo avtonomnost ammm, želimo ohraniti oz. pridobivati na zaupanju, to je dvostranski proces ne, gre za neko simbiozo in jst mislim, če so odnosi korektni, da potem s tem ni večjih težav. Smo pa vsi ljudje, vsi delamo napake, verjetno tako mi priznamo, kot verjetno oni in probamo nesoglasja reševati sproti. Verjetno eni brez drugega ne moremo ne, veliko težje bi bilo, če bi se eni ali drugi popolnoma umaknili iz te komunikacije, ker če pogledamo seveda tudi novinarji neposredno komunicirajo s poslanci ne. Mi nismo in tudi ni narava odnosov z

javnostmi, da smo nek stražar z lokom, ki meri na vse, ki bi želeli priti do nekoga, ampak želimo olajšati to pot a ne, dočim bi tudi mi brez novinarjev zelo težko poročali širši javnosti, ker je tudi interes a ne. Tako da ta vloga je zaželenja iz obeh strani, ni to neka nuja, če grdo rečem, tukaj smo ljudje kot neko orodje, ki olajšamo in eni in drugi strani, da pridemo hitro do pravih informacij in eni in drugi a ne. Tako da jst ne vidm to kot neko nujo, ampak res kot nek model, ki potem prinese zelene rezultate, ker v nasprotnem bi bila stvar komuniciranja veliko težja.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti novinarji oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Mogoče zdalje, ko razmišljam na hitro, ne vem, če je to njihova napaka, ampak napaka celotnega sistema, v katerem so se znašli, ta hitrost brez včasih nekega časa za premislek, za neko preverbo, kar tudi potem sovпада s površnostjo v poročanju, tud ta dinamika terja odzivne novice, vendar še ne pomeni, da je treba včasih zelo pavšalno, čez prste, brez premisleka, da se naredi neka struktura, zakaj je do nečesa prišlo. Mogoče res ta premala poglobljenost v samo informacijo. Med mediji je velika konkurenca, tudi s spletom in temi stranmi, kar je dobro in hitro in ažurno, ampak včasih je v tej hitrosti zgubljeno bistvo, preveč površno in potem amm tudi novinarji želijo v tem, da bi si izborili svoj košček pozornosti v konkurenci informacijo opremit z vsemi tistimi najbolj senzacionalističnimi elementi, da izstopa. Imajo vso legitimno pravico, bistvo pa je včasih prav s tem izgubljeno. Novinarski poklic kot tak ne je zelo podcenjen, veliko novinarjev je prekercev na samostojnih pogodbah in tudi ta medijska krajina je zelo ratala brutalna in posledično nosi tudi to, da je izjemno dosti novinarjev mladih z ne toliko izkušnjami amm in so postavljeni pred neke težke izzive s težkimi temami, ki terjajo en poglobljen pristop. Treba je poznati ozadje, celotno zgodovino.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Zdaj ste me pa dobili. Vem, da obstajajo ti kodeksi našega delovanja, ki se jih poskušamo držati, zde, če vam po pravici povem, da bi poznala natančno te norme, ampak poskušam slediti tem tudi nenapisanim pravilom oz. normativom obnašanja, ki so del vseh nas in to je prvi ključ za uspešno opravljanje dela, ker ko si enkrat nekdo predstavlja, da počne marsikaj, potem je dolgoročno na zelo veliki izgubi. Novinarske kodekse tudi poznam, včasih si jih tudi pogledamo, premalokrat mogoče, ampak ko pa pride do kake situacije, ki so občutljive v smislu, kje je meja avtonomije, do kje lahko posegamo, potem pa si probamo razjasnit, kaj je tisto, kar se sme, je dogovorjeno in res poskušamo, pa ne zaradi samih meril, ampak ker

dolgoročno lahko to pusti posledice, ki jih ni moč popraviti. V dobro vseh vpletenih v proces. Na sploh mislim, da ni nekih večjih problemov z nerazumevanjem meril.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Človek že v osnovi, tudi če ne pozna nekih citiranih pravil, to se ne dovoli, da mu že v bistvu sama socializacija, komunikacija pove, da ima v sebi neke norme že tekom udejstvovanja v življenju, kako naj bi se in se mora obnašati. So seveda zaradi poklica še neke specifike, ki jih je treba izpostaviti a ne, novinarska avtonomija, neposeganje v njo, posredovanje korektnih, pravih informacij ob določenem časovnem intervalu, ampak to so stvari, jaz mislim, da tekom delovanja usvojimo vsi oz. postanejo del nas. Vsak človek ima njemu neke lastne moralne in etične standarde, pravil ravnanja je vsepovsod, ampak mislim da je vsem skupno nek minimalen standard ravnanja, nam je nek minimum, katerega se vsi držimo. Ravno politika in etika v ušesih glede na ves utrip javnega mnenja nimata veliko skupnega a ne, v proceduri je tudi priprava etičnega kodeksa za poslance, vendar še ni prišlo do sprejetja. Potreba po etičnosti je v politiki še posebej velika.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Tudi. Včasih za nazaj človek razmišlja, ker vsi smo ljudje in kdo na kaj opozori in nenamerno naredimo. Da bi namerno šla v neko ravnanje, da je na meji pa saj ni, temu se res poskušam oz. probam res prej preverit, ampak včasih pa za nazaj študiram in rečem, joj mogoče sem povprašala preveč ali pa sem preveč povedala, pa ni bilo najboljše. Vsi smo ljudje, amm, saj ne, da gre za hujše kršitve ali grobe posege, ampak so te meje včasih precej neoprijemljive.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil novinar? Kaj ste storili?

Sem doživela, da je prišlo do recimo kršenja s strani novinarja. Največkrat se mi zdi, da so bile tukaj ravno kršitve tega etičnega standarda o korektnem poročanju, kršene s tem, da sicer je novinar uporabil posredovano informacijo, vendar jo je iztrgal iz celostnega konteksta in jo umestil v zgodbo, s tem pa se je zbrisalo glavno sporočilo. Ko je določeno sporočilo posredovano, se mi zdi, da je zelo pomembno, če želi biti novinar korekten, nepristranski, da zajame bistvo sporočila, če že ne more uporabiti celega sporočila, izjave v kontekst prispevka. To se žal pogostokrat dogaja, mogoče tudi zaradi nepoznavanja vsebine dovolj.

8. Kako se odločite, kaj boste o določenem dogodku povedali novinarjem?

Velja neko pravilo, ki je v tej komunikaciji novinar – piarovec zelo pomembno, to je to pravilo, da točno vemo in da se točno pove, da to je uradno stališče, s katerim novinar operira naprej in ga uporabi, nekaj pa so informacije, ki so v offu. To so informacije, ki so tipa, ki se jih ne objavlja. Pod znamko neuradno jo lahko seveda novinar zavije kot nek del nečesa, kar se obeta. Dogaja se tudi, ammm, da kdo včasih zlorabi kakšno informacijo, ki mu ni bila podana kot neko uradno stališče in je včasih ta informacija podana nekam, kamor naj ne bi bila, ker morda še ni bila dokonča ali nepreverjena. Nikoli si ne dovolimo, da bi sporočali napačne informacije, ker tukaj so pa te etične meje. Informacije morajo biti prave, to pomeni, da morajo biti verodostojne, resnične. Z novinarji se med seboj poznamo, z enim smo si bolj simpatični z enim manj že po človeški naravi, ampak to ne sme vplivati na to, da bi dali komu več, komu manj, da bi preferirali. Moje prvo merilo pri vsakršnem koli delovanju kot piarovka je korektno, do vseh enako. Ne rečem, da kdaj nehote komu povem kaj več, ampak ker smo ljudje, ker se pogovarjamo, pa ne da prijateljujemo. Točno pa vemo, ko gre za službene odnose, povemo točno to, ko pa se pogovarjamo, izmenjujemo mnenja pa mogoče komu se zdi, da smo mu povedali kaj več. V osnovi pazimo, da so stvari opravljene korektno, profesionalno do vseh.

9. Če pride s strani novinarja do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

To je bistvo tega poklica, da se pogovarjamo in da res na osnovi nekega razumevanja, včasih moramo priznati, da smo se tudi mi zmotili, včasih pa novinar reče, res sem verjetno zapisal nekaj pa s tem nisem povzel bistva. Da bi imela s kakim slab odnos v smislu, da bi bilo to nekaj, kar bi bilo zoprno, da moramo, ker moramo, tega ni. Do vseh, ki dajo na nas pobudo, vprašanje, želimo ohraniti korekten odnos, s tem da jim podamo prave informacije v časovnih terminih, ki se jih je mogoče držati. Tukaj ne delamo razlik.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu z novinarjem?

Ti odnosi morajo biti spontani. Dolge ure preživimo tukaj skupaj, včasih beseda da besedo, se pogovorimo, tudi spijemo kakšno kavo. Zdej, da bi se fokusirala v nemirno neformalnost v smislu, joj bi bilo dobro, da koga povabim na kavo, da kaj izvem ... Mislim, da se ta neiskrenost čuti. Standard profesionalnosti mora biti v vsakem primeru dosežen.

11. Ste s katerim novinarjem v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Ne bom rekla, da pride do konflikta, ker tega si ne dovolimo, mislim, da se vsi probamo na nek normalen, dostojen način sporazumeti v kakršni koli situaciji. Je pa res, da vsi smo ljudje. Vedno kadar naletimo na tako zadevo, vidimo, da stvar po našem mnenju ni bila izpeljana korektno, amm, če so stvari napačne, evidentne, podatki napačni, potem se včasih poslužujemo demantija, zakonske možnosti za popravek. Nikoli pa ni od nas, da kaj zahtevamo, pokličemo se prej, da pojasnimo, kaj smo želeli, da nam oni pojasnijo, kaj so želeli, tukaj je res ta dvosmeren proces. Slabega odnosa z novinarji nimam.

PRILOGA C: Poglobljeni intervju št. 3 s predstavnikom za odnose z javnostmi

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Vloga predstavnika za odnose z javnostmi v kateri koli organizaciji je umerjena predvsem v to, da skrbi za podobo same stranke, hkrati tudi vodstvu organizacije pomaga z določenimi nasveti, kaj in kako in na kakšen način predstaviti določena stališča. Gre za na nek način usmerjanje vodstva pri tem, kako medijsko nastopat, kdaj medijsko nastopat amm in pa amm na nek način, da predvidiš vse možne posledice nekega nastopa a ne tega mesiča oz. stališča, ki ga želiš posredovati javnosti kot stranka. Nekje imaš predstavnika za odnose z javnostmi, da samo skliče tiskovno konferenco, pa mogoče mal samo ureja interno komuniciranje znotraj neke organizacije, maš pa potem po drugi strani tud tako kot je narejeno pri nas, tako da je služba za odnose z javnostmi tudi strateško usmerjena. Se pravi, kdaj kaj nekaj narediti in na kakšen način.

2. V kolikšni meri sodelujete z novinarji? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Kar se tiče politike je zadeva taka, da novinarja ni brez politike in politike ni brez novinarja in tukaj gre za nek vzajemen odnos enih in drugih, je pa res da je oz. bi vsaj mogla bit jasno določena meja amm do kam lahko novinar gre in do kam lahko gre nek piarovec ne. Glede na to, da sem bil v preteklosti tudi sam novinar, lažje zastopam to funkcijo, v kateri sem zdaj ammm, kje so te meje dopustnega, do kam se lahko spustiš al z nekim politikom, piarovcem, je pa res, da te meje so v tej državi zelo tako včasih čudno postavljene amm, definitivno je interes piarovca, da pri novinarju doseže določeno zgodbo, ki jo želi javnosti v sklopu stranke posredovati, po drugi strani je pa tako, da večino odločitev v medijskih hišah sprejme

uredništvo. Tako da če nekako nimaš narejene te povezave z uredniki, je včasih bistveno težje neko zgodbo spraviti v medije, kot pa recimo če greš samo na novinarja. Ta odnos med novinarjem in piarovcem je pa tako ammm, dejstvo je, da novinar od piarovca pričakuje predvsem informacije, kar je logično ne, na piarovcu je pa to, katere informacije bo posredoval novinarju, da bo hkrati zadostil potrebam novinarja in po drugi strani, da bo lahko zgodbo, ki se odvija, sebi v prid obrnil, s tem da je tukaj eno zlato pravilo, da nikoli ne smeš lagati novinarji, ker enkrat ko novinarji izvedo, da si mu povedal neko določeno laž, ti ne bo nikoli več zaupal in s tem tudi ti svojo funkcijo, ki jo opravljaš, ammm, v bistvu onemogočiš si nadaljnjo delo, ker se poruši zaupanje a ne. Amm itak novinarji sami vejo, da amm tudi predstavniki za odnose z javnostmi vedno ne povedo vsega, kar pač oni tudi želijo amm je pa res, da moraš imeti ta občutek, da novinarju zadostiš oz. da mu poveš tisto, kar nekako on želi, hkrati pa ne poveš vsega, kar njega zanima.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti novinarji oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Kar se tiče novinarstva samega, amm velika večina novinarjev v tej državi, vsaj za moje pojme, kolikor jaz delam z njimi, je nekako takšnih, da želijo delati profesionalno, strokovno. Težava nastane, ko se neka medijska hiša odloči neko zgodbo zapeljati na tak način, ki v bistvu zamegli določena dejstva, ki obstajajo. Amm, kar pogrešam pri novinarjih, je pa predvsem to, amm, ampak tle je več razlogov, zakaj je trenutno stanje takšno, kot je, dejstvo je, da vedno manj novinarjev je izredno aktivnih ali pa ambicioznih amm, kvaliteta kadra v novinarstvu za moje pojme pada tudi zaradi tega, ker so finančne razmere v medijskih hišah pač slabe. Za malo plačilo tvegaš zelo veliko. Kadar koli ti objavljaš nek članek in se pod njega podpišeš, si ti odgovoren za njega, posledično tudi tvoja medijska hiša, ampak predvsem ti. Sploh če govoriva o novinarstvu v gospodarstvu, politiki, je tukaj veliko enih pritiskov in imaš zunanji in notranji pritisk. Notranji so z uredništva, zunanji je pa iz vidika tega javnosti, o temu, komu poročaš. Kar pomeni, da je vedno manj ljudi, vsaj kolikor jaz vidim, vedno manj kvalitetnega mlajšega, sposobnega kadra gre v medije, amm zaradi teh razlogov in vedno več takšnega kadra gre v piar recimo a ne. Ker je razmerje med dobro plačanim delom v novinarstvu in piarju bistveno bolj v korist piarja. Amm je pa res, da kdor misli, da je delo piarovca manj stresno, kot delo novinarja, se krepko moti. Kar se stresa tiče, je pa zadeva zelo uravnotežena. Želel bi si, da bi bilo novinarstvo veliko bolj na višji ravni in da bi ljudje, ki opravljajo to delo, bili veliko bolj cenjeni. Da pa si ti cenjen, moraš pa bit jasno strokoven ne, pa po drugi strani moraš itak temu poslu svoje življenje posvetiti. Ko sem

pa delal kot novinar, sem pri piarovcih zaznal problem kredibilnosti, da je kdo zavrtel zgodbe. Imaš tudi primer, ko gredo odnosi že v neko skrajnost, večerjice pa ne vem še kaj vse, to se dogaja, ampak prestopati to mejo je lahko po eni strani, po drugi strani pa ni higienično.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Ammm, tako bom rekel, kar se tiče modusov operandi piarovca je vsaj za moje pojme pomembno, da pozna kodeks novinarstva, ker je tudi za piar neka usmeritev. Je pa res, da se tile kodeksi itak kršijo, saj imamo Novinarsko častno razsodišče, ki nekaj razsoja amm, kdorkoli je obsojen na tem sodišču, nima praktično nikakršnih posledic. Kar se tiče etike je pa zlato pravilo, nikoli ne laži, ker če se enkrat zaupanje poruši, potem je vprašanje, kako lahko sploh še funkcioniraš kot piarovec, saj enako velja za novinarja. Kar se etike tiče, amm, tle je zelo tanka meja, kdaj prestopiš mejo profesionalnosti, pa kdaj ne a ne, zde ne vem, če je kosilo že prestop meje neke strokovnosti, potem je to vprašanje ne. Tako se pač ta svet vrti, saj ne samo tukaj, ampak tudi v tujini a ne. Tako da jaz mislim, da piarovec ali pa novinar prestopi mejo takrat, kadar gre za neko direktno podkupovanje oz. na ta način, da nekomu nekaj obljubiš in veš, da če boš to naredil, bo tudi on imel neko korist a ne. Mislim, da tle je prestop te etike. Meni se je recimo, ko sem bil v vlogi novinarja, doskrat zgodilo, da so hoteli kaj takega narediti, s strani politikov in tako naprej. Tukaj je pa od novinarja samega odvisno, a bo šel v to, ali ne bo šel.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Če človek po naravi ni takšen, potem je absolutno potrebno, da ima neka pravila napisana, da se vsaj po njih lahko ravna. Amm, je pa res, da tudi če imaš ti neka pravila napisana, da še ne pomeni, da ta oseba ne more teh pravil kršiti. Tako da so ta napisana pravila po eni strani predvsem za tiste mlajše, ki se želijo vpeljati v posel koristna, po drugi strani pa ko enkrat padeš v ta sistem delovanja, ti postanejo irelevantna. Kar se mene tiče, sem kodeks novinarstva gledal leto pa pol, pol sem ga nehal gledat, ker mi je ok, prvo ga itak posvojiš, ponotranjiš, po drugi strani je pa trend tisti, ki tebi oblikuje kodeks. Na nek način sem vedno sam pri sebi razmišljal, da sam pri sebi oblikujem kodeks. Ker kar se tiče novinarstva, ti lahko sodijo samo bralci in nihče drug in če ti izgubiš pri bralcih neko zaupanje, potem je itak brezveze a ne. Kar se pa piarja tiče, ti pa sodi organizacija, v kateri delaš. Tukaj si pa vseeno osredotočen na nek brand, na neko znamko, ki jo želiš spromovirati, medtem ko je novinarstvo bolj širša zadeva.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Tudi če sem, takoj odmaknem to stran in se pač tega ne grem.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil novinar? Kaj ste storili?

Ne.

8. Kako se odločite, kaj boste o določenem dogodku povedali novinarjem?

Intuicija. Intuicija nastane pa na podlagi izkušenj, ti jo gradiš a ne, s tem ko že toliko in toliko časa delaš na nekem področju, da se znaš obrnit, kar pomeni, da izkušnje tle zelo veliko pomenijo. Tle je tko no, tako kot ti kot novinar moraš spoznati človeka, s katerim delaš, se pravi recimo ne vem poslancem, piarovcem, ne vem, direktorjem nekega podjetja, da ga začutiš a ne, tako moraš kot piarovec spoznati novinarja. Točno veš nekako, kaj on razmišlja, na kakšen način bi on to lahko zapeljal, kar pomeni, da se moraš postaviti v njegovo kožo. Če se postaviš v njegovo kožo, potem v bistvu najlažje lahko delaš. Kar pomeni, da gre na nek način zelo za nek psihološki pristop. Se pravi, da ti spoznaš novinarja, da ti vidiš, kar pri njemu, po domače povedano, pes taco moli, in na podlagi tega potem ti tudi delaš. In enako velja za urednike. V bistvu najboljše je, če nekako spoznaš urednika, pa ne tako, da ga spoznaš, da spregovoriš pet besed ne, da se večkrat z njim vidiš, zato da si ustvariš neko sliko, ker potem je lažje delovati, ker veš, kaj pri njemu najbolj zažge ne, katera informacija. Je pa res, da imam jaz tukaj nekaj prednosti, ker poznam nekaj novinarjev že od prej, kar pomeni, da so mene že od prej poznali.

9. Če pride s strani novinarja do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Ne, ker pri meni jih ni kršil. Se to dogaja, da se razume, pri meni jih ni kršil, ker so jasno postavljena pravila igre a ne. S tem nisem imel težav, je pa res, da obstajajo primeri, ko želiš, da bi vseeno malo drugače zapisal, ampak ne moreš na to vplivati. Ti lahko vplivaš na splošno usmeritev zgodbe, ne moreš pa zdej na točno določen stavek.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu z novinarjem?

Sigurno, ampak samo s tega vidika, da s tem dopuščaš možnost, da človeka v bistvu spoznaš. Spet smo pri zaupanju a ne, ker če ti oseba ne zaupa, je zelo težko, da karkoli sodeluješ z

njim, v končni stvari se postavi pod vprašaj tudi služba, ki jo opravljaš. Tako da to je v bistvu bistvo vsega. In ta neformalna druženja so na nek način neka možnost, da se to zaupanje zgradi, s tem pa da je treba vedeti, da ne glede na vse, vsak malo bolj sposoben novinar ve, da bo želel piarovec »prodati« stvari, vprašanje pa je, ali jih bo on »kupil«. Bistvo vsega je zaupanje. Jaz sem vsem prej povedal, da je zame bistveno, da je izmenjava informacij na neki strokovni ravni. Vedno sem tudi kot novinar postavil jasna navodila, da je meni kosilo, kava, karkoli čisto vse ok, ampak da kar se pa tiče, ko pride do pisanja, so pa v bistvu tukaj čisto druga pravila. Eni to razumejo, eni pa ne, eni hodijo na kave pa na kosila samo zato, da probajo to preprečiti, ampak nimaš kaj. Tukaj se moraš držati določenih standardov.

11. Ste s katerim novinarjem v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Ne, jaz takoj vse povem iskreno, ker treba se je zavedati nekaj: piar lahko »prodaja« nekaj, ampak novinar ima vedno še ene štiri telefone, ki jih bo obrnil, preden bo nekaj zapisal, ammm in tisti, ki se tega ne zaveda in želi neko zgodbo spraviti ven, bo slej ali prej označen v očeh novinarja kot nekredibilna oseba. Kdorkoli je meni »prodajal« neke zgodbe, za katere sem že sam pri sebi sumil, da so bile neresnične, sem jaz temu človeku potem to v obraz povedal. Pač iskren odnos, kaj hočeš. Tudi potem se je zgodilo, da sem rekel, da tega ne bom objavil. Imaš pa teh primerov ogromno.

PRILOGA Č: Poglobljeni intervju št. 4 s predstavnikom za odnose z javnostmi

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Amm ja, jaz bi mogoče, da glede na to, da delam odnose z javnostmi v organizaciji, ki sodi v javni sektor, in pravzaprav zdaj že več let delam v tem sektorju, da sta predvsem dve stvari. Eno je sigurno informiranje a ne, se pravi, v primeru poslanca, ki je izvoljen v parlament a ne, je prav, da ljudje, ne samo volivci, da vedo, kaj poslanec dela. Gre za informiranje v prvi vrsti amm, in seveda tudi pač podpora komunikacijsko nekim aktivnostim in ciljem, ki jih pri delu ima poslanec oz. organizacija. Se pravi s komunikacijo izpolnjuješ to poslanstvo, ki ga ima organizacija, pomagaš, komuniciraš k tem organizacijskim ciljem, hkrati pa seveda tudi informiraš. Mogoče na začetku, ko začneš opravljati ta poklic, delaš bolj tehnične, operativne naloge, amm, absolutno zdaj pa že več let delam strateško, kar pomeni, da sem v svetovalni vlogi, svetujem vodstvu, ammm, da že ko sprejemajo že neke odločitve, da jih ovrednotijo tudi z vidika komunikacije, kakšne komunikacijske učinke in posledice to ima, pozitivne,

negativne, kje so nevarnosti, kje so priložnosti, kako kaj bolj skomunicirati in tako naprej. Žal je pa dela tako veliko, da ni samo na strateški ravni in je tudi ogromno še vedno operativnega dela oz. paleta nekih nalog, ker smo kljub vsemu amm majhen tim in se ne moramo specializirati ali samo za strategijo ali samo za neko operativo.

2. V kolikšni meri sodelujete z novinarji? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, je nujno zlo, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

V čim večji možni meri. In seveda v skladu s profesionalnimi merili ter strokovno in osebno etiko. Stroka amm, v kateri delujem a ne, je stroka, kateri sem osebno predana, je torej moj izbor, in zato nikakor mi ne more biti nujno zlo. Komuniciranje že samo po sebi v osnovi pomeni dvo ali več smerni odnos amm, in brez sodelovanja z novinarji si sploh ne predstavljam izvajanja komuniciranja v vsakodnevni praksi. Amm skozi vzpostavljanje odnosa z novinarji se ustvarja, gradi in krepi tudi obojestransko profesionalno zaupanje, osebna profesionalna integriteta tako komunikatorja na eni strani kot novinarja na drugi. In v takšnem odnosu sta seveda obe strani lahko tudi dober vir informacij druga drugi, lahko pomagata pojasniti nek vsebinski okvir ali delovanja same organizacije, tako organizacije, ki jo predstavlja komunikator, kot medija, v katerem dela novinar.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti novinarji oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Velikokrat se ne osredotoča na družbene probleme a ne. Ti kot novinar naj bi gledal pod prste, bil četrta veja oblasti a ne, tako pa se potem ukvarja s sabo in s svojim imidžem, ratingom in se ne osredotočaš pol na stvari, ki naj bi bile primerne v osnovi. Žal je tudi zelo malo debate v smislu stanja v medijih in o novinarstvu. Recimo nek milije amm, ki je na drugi strani a ne, čutiš pri delu, če hočeš delati nekako ne po nekih praksah in ko naletiš na neko okolje, ki je prepojeno s takšnimi in drugačnimi situacijami amm je potem amm ta komunikacija manj učinkovita in ko govorimo o novinarstvu, kaj je nekaj vredno objave, nekje ne boš prebil, bo okolje zaprto, če govorimo o množičnih medijih, ker pač bo to rekel nekdo, ah nas ne zanima kaj, o tem ne bomo pisali. En konkretni primer, ki smo ga imeli je ta, da ko smo se do določenega stališča zavzeli konkretno proti, so mediji še pisali o nas, ko pa je bil o tej temi razpisan referendum, se pa je medijski prostor zaprl in to lahko rečemo v 80, 90 %.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Ja poznam.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Dejstvo je, da gre v osnovi za to, kakšen človek si. Kakšno imaš sam po sebi etiko, kakšno razmišljanje imaš, kje so tvoje osebne norme, kakšne so, in kakšne so tvoje meje, prek katerih ne greš in ta misel je super. Ne rabiš citirati člena. Občutek je tak, kot da so člani bolj napisani za tiste, ki hodijo po robu ali čez in rob in potem, da vidijo, kje se gibajo in kaj je res tisto. Za praktikanta za odnose z javnostmi je nekje zavedeno tudi to, da se izogibaš tej egoistični, publiciteti, samopromociji in tako naprej. Tudi veliko je tega, zdaj ko sem jaz piarovec, sem nekaj, pa nastopam pred kamero, pa govorim a ne. Jaz pravim, da je dober piar tisti, ki je neviden v smislu publicitete. Da si res kot svetovalec vodstvu z novinarji, mediji, z drugimi javnostmi.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil novinar? Kaj ste storili?

Mislím, meni se je zgodilo s strani delodajalca, dokler je šlo tako, da sem lahko kaj rekla, to pa ne, tega pač ne bom in ni prav. Sem imela primer ja, ampak to je tisto, ko predvsem potem spet vidiš, jaz sem vzela bolj problematično to, da je prišla taka stvar od osebe, ki od nje tega ne bi pričakovala z vidika, koliko o teh stvareh tudi ve. Ampak osebnostno sem pa vedela, da etika mogoče ni tisto na prvem mestu, ampak pač rečeš, da to ne.

8. Kako se odločite, kaj boste o določenem dogodku povedali novinarjem?

Stopnje tega zaupanja so različne a ne. Gre skoraj vedno za odnos dveh oseb, komunikatorja in novinarja na profesionalni ravni, ki pa je na individualni ena na ena vselej oseben oziroma če rečem natančneje, osebno profesionalen. Z novinarji se vselej trudim komunicirati kredibilno amm, seveda v skladu s komunikacijskimi cilji organizacije, v okviru etičnih standardov. Je pa dejansko tako, kot pri vsakem človeškem odnosu, tam, kjer se zgradi medsebojno zaupanje in spoštovanje, več zaupanja bo tudi v prihodnje. V takšnih primerih za razumevanje širšega konteksta nekega dogodka lahko lažje nekaterim novinarjem povem še kakšne informacije več.

9. Če pride s strani novinarja do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Zgodilo se mi je, sicer malokrat, ampak ja, da so me citirali novinarji, ko sem jim kaj povedala tako privatno. Oziroma ni bilo nikoli nič nekaj hujšega ali pa v off the recordu, nič

takega, kar bi bilo v neskladju z neko temeljno etiko. Kar sem bila razočarana, kar se mi je tudi prvič zgodilo a ne, je bila zaščita vira a ne. To je tudi ena od stvari, ki je zelo pomembna, sploh na novinarski strani a ne, in amm, tako, to sem bila pa zelo razočarana. Kako je kot vir vse šlo med novinarskimi krogi virus, ne kdo je vir. Tudi to se zgodi a ne. Če se kadarkoli kaj takega zgodi, potem veš, kakšen način dela je s to osebo a ne. Take stvari seveda vplivajo na profesionalni odnos, če si enkrat razočaran, si potem naslednjič absolutno previden a ne.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu z novinarjem?

Kar se kav in kosil tiče in tako naprej, moje mnenje je, da to absolutno ni pogoj za uspešno profesionalno delo a ne, ker če bi delo enega svetovalca za odnose z javnostmi sestavljajo šest ur kav pa kosil na dan, ne vem, tisti, ki res šest ur na dan preživljajo tako, ne delajo profesionalno in je tudi nemogoče, da se z neko maso novinarjev na neki redni bazi delaš a ne. Je pa vedno fajn, da se odnosi gradijo, lahko pa jih gradiš tudi on-line, tudi preko telefona, mailov, in že tukaj vidiš, koliko je nekdo odziven. Jaz imam tudi primere, ko smo tudi z mediji iz zahodnega Balkana delamo in tudi neke kontakte, ki so na zelo visoki profesionalni ravni, večkrat bili že v stiku in se razvija odnos, pa se praktično še nismo videli.

11. Ste s katerim novinarjem v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Vedno so lahko neke zapletene okoliščine, izzivi in tako naprej, ampak komuniciranje je tako ali tako stvar, s katerim se ne samo informira, ampak tudi razrešuje amm, pojasnjuje, blaži konflikte amm, komunikacija je pravzaprav osnovno sredstvo sporazumevanja in razreševanja problemov a ne. Po mojem gre tukaj predvsem za razumevanje. Tudi če je karkoli bilo v tem profesionalnem odnosu slaba izkušnja, potem saj se ne moremo imeti vsi radi ali pa sovražiti, to itak nima tu kaj iskati, gre samo za razumevanje in tudi nekako spoštovanje okoliščin, neke zgodovine. Tam, kjer so komunikacijski šumi, ne vem, v bistvu gre za to, da greš naprej, da komuniciraš, da greš naprej, razrešuješ in tako naprej. Ni treba, da se strinjamo, da smo si všeč, ampak da tisto, kar delamo, razumemo svoja izhodišča na tak etičen način a ne. V bistvu gre za to, da so stvari zelo bazične, zavite v neko zelo veliko profesijo, so pa v osnovi čisto preproste, človeške. So pa te profesionalne stvari zelo cenjene, odnos danes je čist drugačen, konfliktnost, če je, morda bolj z vidika interesov a ne, ja če piarovec želi ne vem, objavi mi točno to in to, mojega delodajalca zanima samo publiciteta, absolutno gre tukaj za konflikt

interesov in konflikt nerazumevanja nekih osnovnih principov a ne. Jaz vidim v bistvu med nami to kot profesionalno partnerstvo, ki imamo različna poslanstva, ampak oboji delamo z javnostmi pa za javnost. Ne samo za delodajalca, zdaj če govorimo o javni sferi, je tukaj vidik javnosti bolj pomemben, kot če govorimo o zasebni sferi, tukaj so razlike a ne.

PRILOGA D: Poglobljeni intervju št. 5 s predstavnikom za odnose z javnostmi

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Aha, jaz sem v bistvu tiskovna predstavnica in stranke in poslanske skupine, se prav, skrbim v bistvu za vse, koordiniram, mam par ljudi, s katerimi porazdeljujem delo in potem tud presodim, kdo od poslancev bi dal neko določeno izjavo amm, v bistvu delam vse komunikacijske strategije, brifiram poslance, ministre, predsednika. Vloga piarovca, kar se mene tiče amm, to ni človek, ki sklicuje novinarske konference in jih vodi, kar seveda počnemo, to je tista najmanjša zadeva a ne, najbolj pomembno se mi zdi tisto, na nek način jst temu rečem izobraževanje novinarjev a ne. Se pravi, da ti poskušaš novinarjem na korekten način, ne smeš jih zavajati a ne, ne smeš jim lagati, moraš jim dati prave informacije, ampak bistveno je, mi ne moremo vplivati na to, kako bodo novinarji določeno temo pokrili a ne, lahko pa vplivamo na to, da mu damo širše ozadje na to, kako se zadeve odvijajo, zakaj je nekaj tako, kakšna je zgodovina tega problema, seveda ne moremo vplivati na to, kako poročajo, lahko pa jim damo nek širok okvir, da že prej opozoriš: bodite pozorni, da ne boste lastni državi s tem naredili škode a ne. Neko izobraževanje, brifiranje novinarjev se mi zdi najpomembnejši del tega, kar počnem a ne. Zato, da jim daš širši okvir, da jih opozoriš.

2. V kolikšni meri sodelujete z novinarji? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Ja, ogromno. Jaz mislim, da smo en drugemu vir informacij a ne. Zdej tko, eni brez drugih ne bi mogli obstajati, se pravi, važno je, da imamo korektne odnose, jst bi rekla, da imamo z večino prijateljske odnose, ampak imam pa to, da neko distanco držim, da zdej pa po kavah ne hodimo z novinarji. Sej tud gremo, pa tud na kšno pivo, nočem pa da bi to postala praksa, ker je še vedno vsak na svojem bregu, ampak mislim, da s tem nekim spoštovanjem seveda novinar pokliče, dej povej off the record, tud kaj se dogaja v drugih strankah a ne, kdaj bo to, ono, ampak oni itak vejo, do kje ti lahko poveš neko zadevo. Da spoštujejo oni naše delo in mi njihovo, da se vejo, kje so meje in da odnosi korektni.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti novinarji oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Težko rečem, da me karkoli moti pri novinarjih. Moram reči, da imam kar korekten odnos z vsemi amm, tudi z novinarji nekih medijskih hiš, ki so apriori neko strankarsko glasilo, ampak jst imam do vseh nek spoštljiv odnos, vsem normalno odgovarjam. Nimam nobenega novinarja ali pa medijske hiše, da bi rekla, zdej pa jst ne komuniciram. Jaz vedno pravim, da medije v resnici vodijo oglaševalci a ne. Ker vsi tekmujejo, da imajo čim večjo senzacijo in v bistvu oglaševalski kruh je potem tista zadeva, ki vrti mediji a ne. Se pravi, da je klikabilnost, kdo bo prvi o tem poročal amm, aferaštvo, v bistvu nekih pozitivnih, poglobljenih novic ali pa data žurnalizma ni več. Amm, tud zaradi tega, ker so več ali manj novinarji prekeri, ker nimajo poskrbljeno za lastno eksistenco in potem tudi ne morejo objektivno poročati o neki zadevi. Kako lahko objektivno novinar poroča o neki zadevi, če sam ne ve, če bo naslednji mesec preživel? Zato ker imamo razsulo kar se tiče zaposlovanja novinarjev. Danes so novinarji tud hiperaktivni in ne obdelajo zadeve do konca. Moti me v bistvu cel sistem medijski a ne. Dandanašnje zadeve medijev, ko jih je preveč, vsi tekmujejo za tiste svoje oglase, za čim večjo gledanost a ne, ki prinaša več oglaševalskega denarja in je hiperprodukcija a ne in potem prispevki niso več tako poglobljeni in ko se zgodijo napake, zelo težko priznajo napako in zelo težko dobiš popravek a ne. Amm mene v bistvu pri novinarjih nič ne moti, me pa včasih moti uredniška politika, ker z uredniki pa mi nimamo tolk opravka, kot z njimi in je čist drugače a ne. Z novinarji smo dosti skupaj in je čist normalno, da vzpostavimo take odnose a ne, z uredniki pa ki ga ne srečuješ vsak dan, ali pa ga niti ne poznaš, in mu morš neki razložiti, kje so se zmotili, sej tega ni velik, ampak se pa zgodi. In ko se zgodi, so po navadi dost take kritične zadeve a ne.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Jst mislim, da jo poznam. Tudi držim se jo.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Saj jaz mislim, da se etika z neko moralo prekriva a ne. Jst se v bistvu, vsak si mora zadati neke smernice delovanja a ne. Tudi obstajajo neka pravila amm, ki so v bistvu isto, pašejo in k etičnem kodeksu in so tako zdravorazumska, ali pa v bistvu v naši kulturi. Prvo pravilo, ki se ga držim, je nikoli ne laži novinarju, to je prva zadeva a ne. Ker bojo na neki točki ugotovili, da si dal napačne informacije a ne. Ne zavajaj in ne laži, ni ti pa treba vedno vsega

povedati, to je pa dejstvo a ne. Zato ker se pa ve, kdaj je nekaj informacija že primerna, da gre ven. Piar v politiki je malo drugače kot piar v neki glasbeni agenciji a ne ali pa v trženju nekih produktov a ne. Tukaj moraš pa vedno imeti v očeh in javnost in interese države in če želimo, da se neki premakne, sprejme neka zakonodaja, da je ne greš v resnici že sesuvat, preden sploh uradno pride zadeva ven. Saj vem, saj počnejo to, sej je odvisno, ali si v koaliciji ali opoziciji, vladi, to je ful odvisno a ne.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Ne, mislim, da ne. Zato, ker se pač držim tega a ne. Tega, kar imam sama zase a ne. Moja pravila, ki so pa tudi splošna a ne.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil novinar? Kaj ste storili?

Ja, se je, da jo je medij. Sicer imam neko določeno politiko, da na nekem manjšem mediju poslanci ne hodijo tja in s tem so se tudi oni strinjali, seveda pa ta medij še vedno poroča o nas. Seveda oni lahko hodijo na novinarske konference, poročajo o nas, smo čist v dobrih odnosih, ampak pač ne pošiljam naših na njegov medij kot goste. Ta medij dejansko krši marsikatero in etično pravilo in ne ugasne kamere in potem neke zadeve objavlja. Jaz sem s tem medijem sicer čist v dobrih odnosih, se slišmo po telefonu, vedno ko me kaj vpraša, razložim. Enkrat smo imeli tudi primer, ko se je dajalo izjavo pred kamero in po izjavah smo celo odgovarjal na ene par vprašanj in to je blo potem to. Amm no in potem novinarji kar niso hoteli oditi, s tem, da sem jst dvakrat prišla, naj gredo, ker po notranjih pravilih tam niso smeli biti, ker motijo vse ostale, in potem tako, ja mi bi še, vi pa niste odgovorili na vsa vprašanja. In sem rekla, ja, saj je bila izjava za javnost, kar pomeni, da v bistvu sploh ne rabimo odgovarjati na vprašanja, pa smo a ne. Smo vam dali izjavo, odgovorili na štiri, pet vprašanj in to je bilo to za enkrat. In potem se nekdo začne kregat s tabo in reče, a ti zdey hočeš rečt, da ne smemo zdey več vprašanj postavlat in sem rekla, lejte, ni bila sklicana novinarska konferenca, kjer je jasno, da bodo novinarska vprašanja. Če je pa izjava pa nisi dolžen odgovarjat na vprašanja, tega ne ločijo. Za njih je to vse isto a ne, tko da, mogoče z njihove strani, Slovenija je tko majhna, da ni več nekega spoštovanja institucij, pa ne govorim toliko o spoštovanju samega poslanca, ministra in tako dalje, kar smo si za velik krivi tudi sami a ne. Po drugi strani so naši politiki zelo dostopni a ne, amm, in ker so zelo dostopni, se potem novinarji obnašajo z njimi tko, da imajo vso pravico od njega karkoli, da ga lahko tudi užalijo in se tko včasih mal špilajo, ne vem boga a ne. Če se je novinar odločil, da bo engea politika uniču, ga bo a ne. Kar se mene tiče je tudi medijski ceh kriv za nek način stanje, kakršno je v

tej državi a ne, zato ker se premalokrat pomislijo, koga sesuvat, kero temo odpret, kere informacije bojo škodile ne vem prodaji enega podjetja a ne, pa jih bojo oni vseeno objavili. Mislim tko, velikrat se ne pomisli a ne. Ne delajo vsi v dobri veri a ne.

8. Kako se odločite, kaj boste o določenem dogodku povedali novinarjem?

Izkušnje. Se mi je pa enkrat zgodilo, da je prišlo vprašanje o stališču stranke do ne vem tega pa tega in sem jst poslala stališče stranke in je potem bilo v mediju objavljeno, da je to citat predsednika, kar pa ni korektno a ne. Zato, ker je bilo to stališče stranke a ne, seveda predsednik stoji za stališčem stranke a ne, ampak to ni bil njegov citat a ne. Ampak glede na to, da ni šlo za nič tko usodnega a ne, nisem niti urgirala, ker je tud tako, z mediji se kregat, ni pametno a ne. Amm, je bolj, da si tega kvizkota prišparaš za takrat, ko ga res rabiš a ne. Sej v bistvu vse te nekorektne stvari se po večini dogajajo z novinarji, ki niso stalno tuki v hiši, ki so samo po mailih a ne, hočejo odgovore amm, tko da al pa recimo ne vem, se tud zgodi, da dobiš neko vprašanje, stališče do tega in tega, pošlješ in potem veš, da je stališče točno tako, da ga tudi oni kot medij zagovarjajo, sam ne bo objavljeno, zato ker jim ni všeč, da je to prišlo iz te strani, ker bi si želeli, da bi to prišlo iz neke druge smeri a ne. In potem mogoče sploh ni nič ali pa je mogoče samo en stavek.

9. Če pride s strani novinarja do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Mislim tako, normalno je že čist po človeški ravni, da se z nekom karakternu bolje ujameš, kot z nekom drugim a ne, normalno da si moraš ustvariti dober odnos a ne, z vsakim novinarjem posebej in dokler jst temu novinarju ne zaupam, mu tudi ne bom neki off the record razlagala, ampak to zdej ne pomeni, da je to zadržan odnos. Če bo hotu imet kakršno koli informacijo on the record, jo bo tud dobil a ne. V bistvu je vse v tem filingu, moraš dobiti filing do določenega človeka. Gradiš si postopoma odnose.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu z novinarjem?

Ja absolutno pripomore, ampak je spet tako a ne, eni mislijo, da recimo, če boš šel zdej z novinarjem na kosilo al pa na kamorkoli, da bo on potem drugače pisou a ne. Mislim ne bo, a ne. Ne moreš tega pričakovati od nekoga a ne. Jst imam tud enega zelo dobrega prijatla novinarja, mislim, marsikdo je moj dober prijatu že od prej, tudi sama sem bila pred leti še v

novinarskih vrstah, amm, ampak jst ne bi nikoli zastavila svojega imena zato, da bom šla klicati nekega novinarja in bom rekla, a lohk napišeš to pa to. Mislim, tega ni a ne. Amm pa tud tko, ko neki novinarji, ki se poznamo že dlje časa, al pa ko smo se tudi tuki zelo dobro pobral skupi, recimo ne vem, poročajo o neki zadevi, tudi če meni ni všeč a ne. Ne bom šla rečt, ja kaj si pa zdej to pisu a ne. Ker je vedno tko a ne, da seveda bi, če je šla neka zadeva predaleč a ne, če je napisano nekaj, kar ne drži a ne, v bistvu točno veš, kdaj je nekdo neki objavu al pa napisou, posnel z namenom, da bi škodoval tvojemu dobremu imenu. Takrat se seveda normalno zahteva popravek in to je to, potem je pa to stvar urednika a ne. Drugače pa tudi zelo veliko je v bistvu odvisno od urednikov a ne. Se zgodi, recimo tako, glede na to, da smo z vsemi novinarji na ti in z vsemi v dobrih odnosih, pa me potem kliče, joj ne vem, kako komentirate to pa to, pa jst rečem, pa a nimate tega še dost, pa kdo bo to gledal pa poslušal. In pol rečejo sami po navadi, ja saj vemo, ampak urednik hoče to, kaj naj zdaj drugega naredimo. Se pravi so oni tudi izvrševalci tega, kar jim v službi naročijo.

11. Ste s katerim novinarjem v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

To ne, mam pa posebno politiko do tistega medija, ki sem ga že omenila ter tudi, kakšno je bilo naše sodelovanje.

PRILOGA E: Poglobljeni intervju št. 1 z novinarjem

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Amm, jaz se bom osredotočila na svoje uredništvo amm, mi smo informativno naravnani, naša vloga je v prvi vrsti ozaveščati ljudi in spoznavati z nekimi novimi informacijami, ampak hkrati bit pa še vseeno zanimiv, gledljiv in tako naprej a ne. Tako da mi vse, kar delamo, zapakiramo, da je pač neka dodana vrednost, tako da moja vloga, jaz se pač v tem vidim amm, da vedno znova odkrivam nove zgodbe in pač to posredujem, predvsem z vklopi v živo. To pomeni, da dnevno postavljamo vsebine, če se neki zgodi danes, želimo mi to čim prej posredovat. Amm ali pa če delamo kot nek napovednik, da ozaveščamo ljudi, delamo, kaj se bo zgodilo a ne, tud to delamo. Tudi sooblikujemo javno mnenje, ga ne ustvarjamo, ampak sooblikujemo. Mi probamo čim več informacij podat, ampak pustimo ljudem, da razmišljajo svoje a ne. Pač ne oblikujemo tko mnenja a ne.

2. V kolikšni meri sodelujete s predstavniki za odnose z javnostmi? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka in je nujno zlo, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Včasih recimo so bili piarovci bolj v smislu, da si se ti na njih obrnu, zdej so piarovci v bistvu že bolj prevzeli to vlogo, da lansirajo svoje informacije na uredništva ne, ali se pač neposredno obrnejo nate ali pa na urednika in uredništvo na sploh. In s tem amm po eni strani si zasut z določenimi informacijami, in znotraj tega moraš potem izbrat tisto, kar misliš, da bi bilo ljudem fajn podati a ne. Po drugi strani pa je fajn, zaradi tega, ker ti ne moreš amm bit na tekočem z vsem, kar se dogaja. Ne moreš spremljat vse in če te pač piarovec opozori na to, hvala bogu a ne, se pač ta informacija ni zgubila nekje na poti do tebe. Se mi zdi, da piarovstvo je dobro v smislu, da amm je krajša pot, lažja pot do novinarjev, amm more bit pa novinar pač tok dober, da oceni, kaj je pač smiselno in relativno in newsworthy ane. Sodelujem z njimi kar velik, določeni te opozarjajo, kakšne novosti so pri njih amm, tko da piarovstvo se je v tem času zelo razvilo in mislim, da zelo dobro sodelujemo.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti predstavniki za odnose z javnostmi oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Amm, ne maram piarovcev, ki vsiljujejo svoje vsebine, takrat ko jih pa ti rabiš, ne naredijo pa nič. To pomeni, da on sam tist, kar je njemu pač po godi, on tebe rabi, ko pa ti njega rabiš, pa takrat ga pa ni. To ne maram, to res ne maram. Imam pa velik dobrih piarovcev, ki jih jst pokličem zadnji dan in takrat, ko jih jst rabim iz danes na jutri, se mi jih pa ful velik odzove no in so res pripravljeni, da če jih jst pokličem tud popoldne, lej jst rabim jutri nujno to, in mi zrihtajo. To je pa spoštovanja vredno.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Poznam etiko novinarstva, v etiko odnosov z javnosti se pa še nisem poglobljala, tudi na študiju pač nismo se s piarovci ukvarjal, verjamem pa, da amm je dost podobno.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Ne, predvsem je dobro, da poznaš etiko, ampak jst osebno sem ful preveč zaupljiva do ljudi, jst kar mislim, da so vsi pošteni pa moralni pa tko a ne. In potem ko vidiš v tem delu, da to ni tko, pol si misliš, dobr bi blo, da bi si mal prebral tole etiko, da bi vsaj tako delal, če že vsej

kot osebe niso take a ne. Tako da to je taka osnova vsazga poklica. Kot novinar moraš bit etičen in kot piarovec.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Hmm za enkrat mogoče še nisem bila na tej meji, mogoče to, da ni kakšen članek že na meji z reklamo a ne. Tako da tle sem mogoče doskrat v principu, ne vem, nekemu piarovcu ugodit, ampak kako ugodit, da ne bo izpadlo kot reklama za določeno vsebino a ne. A veš, eni piarovci so ful dovzetni za to, vejo, da mi ne mormo delat reklame, da jst lahko samo posredujem informacijo, ti so super, se da vse zmenit, imaš pa piarovce, ko ti mogoče v vklopu v živo recimo kršijo ta tvoj dogovor in vseeno si naredijo reklamo a ne. Takrat imam pa jst pač kar orng problem pri vodstvu.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil predstavnik za odnose z javnostmi? Kaj ste storili?

So kršitve a ne, recimo v tem primeru recimo, ko je vklop v živo, jst moram pač profesionalno odpeljati do konca, jst pač poskušam tud pogovor speljati nazaj na prave tirnice, kar je pač treba amm, po vklopu, ko pa so kamere že ugasnjene, pa povem tej osebi, da je naredila pač grozno napako in se to ne dela, ker jst pač ne bom odgovarjala za nekoga a ne. Tako da povem pač osebi kar mu gre, jst pa potem poslušam na uredništvu.

8. Ste bili v situaciji ali poznate koga od predstavnikov za odnose z javnostmi, ki je plačal za objavo ali vas napeljeval k tem? Če da, kakšen odnos je bil potem med vama?

Mhm, imela sem eno piarovko, ki je bila ful skrivnostna, ponujala je sicer zanimive vsebine, tudi tuje strokovnjake, da bi prišli predstaviti to pa to stvar, sicer ne da bi delali tko reklamo, ampak da bi pokazal, da je ta strokovnjak ful izobražen in tako in da če ji zrihtam, da pride tole čez, da mi plača a ne, da mi da kej tko na roke a ne.

8. Če pride s strani predstavnika za odnose z javnostmi do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Seveda, ampak to res pri takih velikih kršitvah. Ker tudi naše uredništvo je potem seznanjeno s tem in se mogoče al pa vsaj določeno obdobje malo distanciramo, dokler se strasti ne umirijo, dokler ne pozabimo, prežvečimo mogoče, se mogoče že v tistem času že piarovec zamenja, kaj pa veš in potem spet normalno sodeluješ naprej a ne. Ampak če se pa taka res huda kršitev zgodi, to pa zagotovo ne sodelujemo več. Na srečo teh hujših kršitev ni veliko,

mogoče da sem imela enkrat ali pa dvakrat takšno slabšo izkušnjo, drugače pa amm, so kar v redu, se da z njimi zmenit.

9. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu s predstavniki za odnose z javnostmi?

Ful vem, da je pač to praksa, to vsi počnejo amm, jst še ne no, tudi nisem tako še potrebovala kej. Pač z vsemi temi, ki redno sodelujem, pač sodelujemo brez, da bi se kej dogovarjali, da bi pa neka nova spoznanstva, to mi pa pač ni bilo še potrebe a ne. Ampak nimam pa nič proti tem, zaradi tega, ker se mi zdi, da se na kavah in takih neformalnih druženjih velik stvari pač zмениš in če imaš pač dober odnos, pol še bolj sodeluješ a ne. Moraš pa vedeti, da ne moreš pol z vsemi bit tko a ne na neformalnem, ker tega bi bilo pol preveč in zdej, če ti pa delaš nekomu krivico, ker z enim pa greš na neformalno, z nekom pa ne, si že spet si usmeru a ne, si subjektiven, tko da, če le ni to, da bi vplivalo na vsebino a ne. Če znaš ti pač dati na tehtnico, da se ne postaviš na eno ali drugo stran a ne. A veš, če znaš manevrirati med vsemi piarovci v redu, če pa ne, je pa to pač minus, velik minus.

10. Ste s katerim predstavnikom za odnose z javnostmi v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Ne, nisem, mislim, s tistimi, ki redno sodelujemo, smo z vsemi v dobrem odnosu a ne. Če si ti profesionalen in znaš manevrirati v tem, boš oceno, kdo je dober piarovec in katero zgodbo boš lahko uporabil in katero ne.

PRILOGA F: Poglobljeni intervju št. 2 z novinarjem

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Novinarji bi mogli poskrbeti, da obveščajo javnosti o vseh tistih stvareh, ki so za javnosti relevantne in stremeti k resnici, ki je velikokrat v diskrepanciji s prakso. V praksi pa je velikokrat tako, da novinar za ljubi kruhek se trudi ugajati svojemu uredniku, ne vsi a ne, pa mogoče tisti, ki so dalj časa v poslu, uporabljajo že take zvijače, da se izognejo. Recimo pride od urednika sestra, pa reče, da bi jutri rada brala o tej pa tej zadevi, in to nekdo potem mora narediti, da bo potem sestri všeč. To so mediji. Zdaj če bi mediji to razglašali, bi se zgodilo, da bi javnosti sčasoma bile razočarane, ker vsi živimo, predvsem na zahodni civilizaciji, na predstavah, kako bi morale biti, ne na tem, kar je a ne in bi potem začelo upadati število

bralcev, gledalcev. Iskanje resnice je pa zdaj odvisno od države, okolja, ki je podvrženo določenim travmam, ker tudi tega ne želijo. Resnica ni vedno takšna, da bi recimo lastnik, delničar, uprava, urednik bili bolj zadovoljni a ne. Recimo pri oglasih, ne objavlja se od nekoga nič kaj slabega, ki se oglašuje v mediju. In oglasi postajajo koruptivna in ne obveščevalna funkcija. Če bi novinarji branili resnico, bi bilo recimo tudi piarovcem veliko lažje a ne. Uredniki imajo lahko recimo roko čez naslov, podnaslov, naslov pod sliko, on lahko da celo tak naslov, ki je v nasprotju z vsebino članka, ker se mu zdi bolj provokativen naslov, ki bo pritegnil bralce. Bralcu pa v glavi ostane naslov, ki je lažen glede na vsebino. Tu je ta zelo fluidna manipulacija urednikov. Potem je pa tako, bolj je problematično tisto, kar bralci ne vidijo, kar ne smeš pisati. Recimo ti greš k uredniku in rečeš, ta pa ta poslanec je dal pobudo v parlamentu, pa ti urednik reče, saj smo o njem pisali že trikrat. Njega ne zanima, kakšna je pobuda, ne bomo o njem pisali ne glede, v kakšnem kontekstu je. Lahko pa ti rečejo, tale minister za promet je pa zanimiv, pa ne vedo zakaj je zanimiv, bi bilo od njega kaj napisati, ker je dogovor z nekom iz vladne stranke, da se mu naredi reklamo. Recimo pri novinarjih je velikokrat tako, da pridejo pred uredniškim odborom do urednikov in se hvalijo a ne, in cena novinarja je odvisna od hvaljenja. Ali pa da si pridobiš tajnice a ne, in jim potem vsako jutro, ker imaš večjo plačo, plačaš kavo in sendvič, in te te potem hvalijo komurkoli. In tako se ti cena začne dvigovati na tem, ker te tajnice hvalijo. In s tem napreduješ v medijski hiši. In to nima zveze z opravljanjem poklica. Tvoj poklic ne govori, da se moraš šefu prikupiti z raznimi zvijačami, ok si rečeš, bolje se razumeš z njimi, boljše deluješ. Ampak v osnovi to ljudje delajo in so zelo zvijačni. Tudi recimo simbioza novinar piarovec ne sme biti popolna. Če se midva zlijeva v simbiozo, ves čas snujeva zarote, potem je nevarno, da prevlada interes njenega delodajalca ali mojega a ne. Ampak to ni pravilen profesionalen odnos, a veš. Morajo biti neke interakcije in izmenjava argumentov a ne, sodelovanje na neki splošni etični ravni bi bilo pa vedno nujno a ne.

2. V kolikšni meri sodelujete s predstavniki za odnose z javnostmi? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, je to nujno zlo, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Zame recimo so bile dobre piarovke, ki so mi takoj priskrbele informacije, v petnajstih minutah, ko sem rabil. Imaš pa take, ko ti obljubijo, da ti bodo zagotovil odgovor, pa ga ne, pa jih pokličeš, pa ti spet obljubijo, da ga bodo, pa ga ne in tako. Sodelovanja je dosti. Moje izkušnje so bile v nekaterih primerih, da lažje pokličeš ministra kot piarovca. Imaš pa tudi situacije, ko je bolje ne dobiti ne telefon ministra, ker je on malo v krču, še sploh če se ne

poznata, ima malo treme strahu, se boji, kaj ga boš lovil na besedi, in mogoče ti bo njegova informacija manj uporabna kot to, kar ti zrihta piarovec.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti predstavniki za odnose z javnostmi oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Po mojem bi morali piarovci predvsem, mislim zdaj, ne da jim razvrednotim pomen in ceno, ampak poskrbeti za to, da čim lažje poteka prehod informacij do stranskega sodelovanja, zdaj govorim z vidika novinarja, ker so še vedno drugi, ki prihajajo v stik s piarovci. V osnovi je za novinarje najbolj pomembno, da piarovec lahko olajša pot do informacij do delodajalca, do tistega, ki bi ga ti rad pocukal za rokav in ga nekaj vprašal a ne. Amm, manj pa oz. vsaj z vidika novinarja pa ni pomembno to, da te skušajo brifingirat, da bi pisal ti nekaj, kar bi bilo njegovemu delodajalcu všeč, ali pa kar bi bilo volivcem poslanca všeč, kar bi bilo članom iste stranke všeč, da so v tako lepi luči prikazani a ne. Kljub tej dualnosti, da je to tudi pač del vloge piarovca, ampak pomembno je da ko rabiš informacijo, jo zelo kmalu dobiš a ne, zato ker če zelo dolgo čakaš, te drugi, konkurenčni mediji, prehitijo a ne. Zame jo pomembno, da to, o čemer se pogovarjam s piarovcem, da to tudi čim prej dobim.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Jaz recimo ne priznavam ločenih etik, ker je to bedarija, ker če imamo vsak svojo etiko a ne, potem smo kot v parlamentu. Etika je ali je ni, ali ravnaš etično ali ne ravnaš etično. Praprababica je živela nekje na podeželju in je imela svojo etiko. Ni sprejemala kodeksov, je bil odnos do sosedov, pravnukov in tako dalje dodelan in je ravnala prav a ne, ne pa da je rekla, čakaj, kateri člen pravi, da tukaj to lahko. Se pravi ti vzpostavljaš mehanizem, na katerega se sklicuješ in velikokrat tudi skrivaš in to ni prav a ne.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Vse pozitivne izkušnje, ki jih boš imela v življenju z zdravniki, odvetniki, novinarji, sošolkami, prijatelji, sorodniki in tako naprej, nikoli ne bodo temeljili na nekih napisanih pravilih, ki so jih oni preštudirali a ne. Se pravi ti boš ugotovila, da je nek človek v redu, če se ti zdi dober in je dober a ne. Ne vem, če imaš živo babico, potem po navadi ona ne študira kodeksa, kako bo ravnala z vnuki a ne, ker bi bilo to noro, ampak imaš babice, ki so boljše, ki so ti bolj pisane na kožo in se z njimi bolj razumeš in imaš babice, s katerimi se manj razumeš a ne. Niti ni nujno, da kršijo neka etična pravila, ampak ta filing, ki se vzpostavi, ni odvisen

od pravil a ne. Je pa res, da pravila rabiš zato, da vzpostaviš nek okvir, ampak žal se potem tisti, ki se v ta pravila spustijo, obesijo na razlago pravil zato, da bi zavarovali tisto, kar delajo, četudi ni etično a ne, kar je slabo a ne. Vsaka pozitivna diskriminacija, tudi ta, da postaviš nek okvir, je v redu a ne, ampak če človek temu ne sledi a ne. Če imaš ti pravila v sebi, če si vzgojena na ta način, če razviješ te lastnosti pri sebi, jih imaš a ne, tako kot empatijo. Recimo tukaj bi omenil tudi vprašanje ega pri novinarjih. Novinarski poklic je prežet z egom a ne, vsak novinar misli, da je središče sveta in on ve a ne, drugi pa manj a ne. Potem je pri televizijskih novinarjih to še na tretjo potenco a ne, oni imajo kamero in mikrofona a ne in zdaj, če se jim boš ti zameril a ne, boš videl in zdaj pri uredniki, seveda ne pri vseh, se tudi ta stvar še bolj izrazi, ker on je urednik. Ti si ga recimo poklical in rekel, v članku imate napačen podatek, a lahko pošljem popravek, in je rekel, pa saj to ni tako pomembno a ne. Zato ker on je urednik in zdaj si ga ti zmotil pri svojem zimskem spanju in si mu drznil povedati, da je v njegovem časopisu na strani podatek, ki je laž, ki je popolnoma zgrešen. Ampak on noče, zato ker je tako pomemben in samoljuben, popraviti nič. Če nimaš programirane skromnosti, če si včasih ne rečeš, ej, res o tej stvari ne vem veliko.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Če se ti zdi nekaj zelo neetično, ne smeš narediti. Ti ne smeš hkrati reči, to se mi zdi neetično, pa bom to vseeno naredil a ne. So meje, kjer so postaviš po robu, vedno, že kot osnovnošolec, dijak, študent. Recimo reče od urednika žena, da bi rada, da napišeš, da je zemlja ploščata in veliko ljudi je pripravljenih to napisati, čeprav vedo, da ni a ne. In zdaj, če na to pristajaš, ne vem, če trčiš ob svojo ali neko drugo etiko a ne, enostavno si pripravljen klekniti a ne. In zdaj tvoj problem ni, ker boš enkrat kleknil pred urednikom. Problem pomeni, da imaš to v sebi in klecneš pred možem, fantom, bratom, teto, ti se boš v življenju znašla v kopici situacij, kjer boš ravnala na podobno refleksen način, če bodo situacije tako močne, da boš rekla, ma ja, saj je vseeno, zaradi ljubega miru a ne. Ni ljubega miru. So meje, ko ljubega miru več ni a ne. In zdaj mislim, da se odnos piarovec novinar gradi tudi na nekem spoštovanju a ne, ki pomeni neko sorazmerno spoštovanje obeh meja. Ti ne moreš pričakovati od piarovca, da bo za novinarja naredil nekaj, četudi bo njegovemu delodajalcu škodilo, samo zato, da naredi nekaj tebi. Človekovo dostojanstvo mora biti ena od osnovnih vrednot družbe in to bi moral vsak poklic braniti a ne, ali je to čistilka ali je to direktor kliničnega centra. Če pa ti pristajaš, da lahko na določenih položajih se temu izmakne, ker ima slab dan, ker je v skušnjavi pa bi popustil, potem pristaneš, da se ta klima širi in gre do mikrokorupcije in tako naprej. In to je

grozljivo. Družba, ki tako dela, nima možnosti sploh ne v kratkem obdobju splezati iz neke krize.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil predstavnik za odnose z javnostmi? Kaj ste storili?

8. Če pride s strani predstavnika za odnose z javnostmi do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

V zadnjih letih sem naletel edino recimo na neko negativno izkušnjo neke institucije, kjer ljudje med seboj ne sodelujejo. Rečejo, pa ne pošljejo, obljubijo odgovor, pa ga ni in tako naprej. In potem sem predsedniku institucije povedal, da z njihovimi piarovci ne morem sodelovati, ker ali ne odgovorijo, ali povedo, da bodo, pa ne odgovorijo, ali obljubijo, pa ne pošljejo, ampak ni on nič reagiral na to a ne. Z njimi praktično ne sodelujem a ne. Zdaj to je napaka a ne, celotna sposobnost človeške komunikacije temelji na nekih dialogih a ne in zdaj, če midva ugotoviva, da se ne moreva več pogovarjati, potem je z nama nekaj narobe a ne. Ker če on in jaz opravljava še kar neko profesionalno delo, potem ni razloga, da se nikoli več ne bova pogovarjala. Tudi, če imava slabo izkušnjo. To, da ti nehaš komunicirati, je zelo slabo a ne. To pomeni, da nekaj ne štima. Piarovec, ki ti desetkrat ne drži dane obljube, je slab piarovec, mislim, jaz ne vem, ali je on sam kriv, lahko da mu je šef v pisarni rekel, ne odgovori, to je možno, ampak moj vtis je, da on slabo opravlja delo, ker mi je zagotovil, obljubil, in potem nič. Ker njegovo delo je, da komunicira s tabo. Je pa to človeško seveda a ne.

9. Ste bili v situaciji ali poznate koga od predstavnikov za odnose z javnostmi, ki je plačal za objavo ali vas napeljeval k tem? Če da, kakšen odnos je bil potem med vama?

Jaz osebno nisem bil, so pa neki podobni primeru, ko ti ponudijo, ti pošljejo oz. plačajo, da tebi ni treba recimo intervjuja delati, ampak je že cel narejen. To pomeni celega, intervju je tak, da ti pošljejo tudi vprašanja, ti nimaš nič s tem, to podpišeš, če na to pristaneš, se ti ni treba nič truditi, malo urediš, daš svoj podpis spodaj in si opravil svoje delo. Primer ponujanja denarja je bil tudi v uredništvu navzoč. Poteka na različen način, recimo da nekdo, o katerem pišeš, je pripravljen dati določene popuste, ugodnosti, ne vem, recimo ponudbe o dopustih. To je stand by korupcija. In če bi se zgodilo, da bi ta, ki plačuje recimo dopust, bil v zagati, ga ti ne bi napadel. Ne zato, ker bi ti on rekel, ne me napasti, ampak zato ker ti deluje tvoja skorumpirana vest, ki ti reče, šit, saj mi je plačal dopust, ne morem ga napasti. In pol iščeš argumente druge strani, iščeš razloge, da mogoče pa ni tako hudo, lahko bi pogledali iz

drugega zornega kota. To se velikokrat zgodi, najdeš po medijih lahko nek članek, kjer novinar nagovarja, pogledjmo še drugače na stvar, kar je sicer v redu. Drugačen zorni kot je velikokrat zaželen, ampak drugačen zorni kot je varovanje tistega, o katerem se piše. Woodgate je rekel, da največja novinarska kakovost nastane takrat, ko se ti upreš delodajalcu, kar se čudno sliši. Če ti želiš narediti nekaj koristnega ali plemenitega, ali pa narediti dobro.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu s predstavniki za odnose z javnostmi?

Ni nujno. To pri profesionalnem delu moraš ločiti. Profesionalnost ne sme postajati familiarnost. Ampak spet je odvisno od posameznika, ki to lahko loči. Če imaš novinarja, ki pokliče pa reče, čez deset minut rabim deset odgovorov, vaš poslanec je včeraj to izjavil in zdaj takoj, če ne bomo pisali in tako. Veliko groženj je tudi a ne, povezano z vprašanjem ega in precenjevanja. Novinarji se velikokrat obnašajo kot mali bogovi in zahtevajo takoj a ne, kar je zgrešeno a ne, zelo, potem začutijo ranljivost druge strani a ne. Zdaj če je nek piarovec z izkušnjami, ga boš težje napadel, če pa nekdo ni samozavesten, greš lahko na ta način in izsiljuješ a ne. Ampak to je spet problem medčloveškega nivoja odnosov, ki bi moral biti spoštovan a ne. Če greš kot piarovka na kosilo z novinarjem, ni nobene garancije, da bodo bolj prijazno pisali o tvojem delodajalcu, ampak je velika nevarnost, da bodo izrabili nekaj, kar si povedala medtem, ko si vzela kruh ali vilico. Sicer pa mislim, da kava ali kosilo ne bi smela biti pot do informacij a ne, ali pa da ti službene zadeve skozi to uresničuješ a ne. Da bi jaz šel na kavo, zato da bi dobil neke podatke, pa to je bolano pismo a ne. Mislim ne vem, aha, s kavo prideš do tega, kar ti ne smeš razkrivat, pa jaz potem o tem pišem ali kaj. Čudno a ne in to je obeh smereh zelo čudno, če bi se to dogajalo. Dobro sodelovanje ne pomeni, da moraš dajati strogo zaupne informacije, zaradi katerih greste lahko v zapor a ne. Nemogoče je pričakovati, da bo piarovcu vse všeč, kar pišem. Saj to ni moje poslanstvo a ne. Je pa point, da te bo dober piarovec razumel a ne, praviloma če dobro sodelujeta, bo razumel, zakaj si se lotil neke teme ali zgodbe. Ni pa dolžan se strinjati s tem, kar napišeš.

11. Ste s katerim predstavnikom za odnose z javnostmi v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Če je le mogoče, se je treba truditi, da ohraniš svojo etično držo, ne pa da svojo držo prilagodiš njegovi neetičnosti, ki ti ni všeč a ne, ker potem si zelo blizu njega. Ker če ravnaš tako, potem padaš v njegov način ravnanja, potem nisi dosleden. Psihološko ti je seveda všeč,

če se oseba v neki stvari s tabo strinja a ne, ampak glede vzpodbujanja ustvarjalnosti pa to ni dobra pot a ne. Če ti v sodelovanju z nekom ugotoviš, da te je razočaralo njegovo delo, potem se vprašaj, kdaj me je pa njegovo delo razveselilo a ne. Četudi je enkrat nekaj narobe, potem ne moreš sedaj z eno stvarjo, ki te je zmotila tebe ali tvojega delodajalca, povoziti tiste pozitivne izkušnje. Če zaznavaš, da je konfliktnost pretežna, potem nekaj škriplje a ne.

PRILOGA G: Poglobljeni intervju št. 3 z novinarjem

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Kot notranjepolitični novinar sem zjutraj v redakciji, čez dan na telefonih, mailih in običajno že dopoldne in potem še popoldne skačem po dogodkih in lovim izjave a ne. Pogovarjam se kjerkoli, v DZ, sedežu vlade, ministrstvih, sedežih strank, po dogovoru s politiki, pravniki, ekonomisti oziroma relevantnimi deležniki amm, včasih protokolarni dogodki, visoki obiski iz tujine. Nazadnje sem pokrival dve pomembni temi istočasno a ne in potem imam še tuki prispevke o ozadjih, gospodarskih vidikih, kar je težje naredit, ker ni dnevne slike in izjav. Kot novinar zdej vedno uporabljam čim bolj enostaven in privlačen jezik, berem dinamično a ne, vedno poskusim dokazat uporabnost za državljana, težim tud snemalcem za atraktivno čim bolj neformalno estetsko sliko, da imaš a ne čim manj grafičnih prikazov, če že so, pa naj bodo poenostavljene do amena. Vse to pa zakaj? Ker je ideal čim prej priti nazaj s terena, potem moraš spisati tekst, ga ožeti do bistva, recimo napisati za voditelja, porezati izjave a ne, zmontirati praviloma na škrge tja do 18.30h. Potem se grem še javit kam na vklopno lokacijo a ne, da so v živo z zadnjimi info, ki jih načrtno pustim za kasneje a ne, ali pa jih zvem kasneje ali se preprosto dogaja nekaj še vse popoldne in je to zadnji update.

2. V kolikšni meri sodelujete s predstavniki za odnose z javnostmi? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, je to nujno zlo, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Ja, sodelujem veliko, uradno in neformalno. Uradno tisto, kar gre oziroma nekdo hoče, da gre v javnost, neuradno za moj background a ne, včasih se dogovorimo a ne, da lahko kaj poveš naprej, včasih pride prošnja da ne a ne. Sodelovanje ni vprašanje, vprašanje je soliden odnos spoštovanja in vzajemnosti, ker vsi rabimo drug drugega. Provokativen piar je v pomoč, zaprt je v izziv in slabo voljo. Jaz jim seveda povem, da bom poročal, da ne komunicirajo, ali da ne znajo komunicirati.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti predstavniki za odnose z javnostmi oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Predvsem gre tuki za nepoznavanje, kako delujejo mediji a ne. Nimajo realne predstave, kaj so roki, tehnikalije TV medija, ki je tu najzahtevnejši po formi a ne. Pogost je tudi amaterski in uradniški pristop, recimo ti rečejo, pošljite mail in tako naprej, nepozvanje materije, sklicevanje na nadrejene in podrejene amm, dejansko pa neprevzemanje odgovornosti za svoje delo. To so najpogostejše piarovci ministrstev oziroma državnih organov vseh vrst, s politiki pa je načeloma lažje.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Poznam v grobem Novinarski kodeks Društva novinarjev Slovenije, ki pa je napisan malce naivno in idealistično.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Realnost in praksa sta trdi in zahtevata samostojnega človeka z osebno integriteto in smislom za kolegialno, a profesionalno komunikacijo a ne. Novinarji in piarovci smo pogosti znanci, nekateri boljši, drugi slabši a ne. Za vse to je osnovni predpogoj elementarna poštenost in občutek za mero, ki pa pride z leti in kilometrino.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Redko.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil predstavnik za odnose z javnostmi? Kaj ste storili?

V tem primeru a ne, sem pač naredil zgodbo po svoje in povedal, kako si je nekdo želel, da bi to izpadlo.

8. Če pride s strani predstavnika za odnose z javnostmi do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

11. Ste s katerim predstavnikom za odnose z javnostmi v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Z nikomur nisem v trajnem konfliktnem odnosu, me pa recimo razjezijo amaterji. Ne vidim smisla zaprte komunikacije a ne, vedno poskusim prijazno, a odločno, če ne pridemo nikamor,

ukrepam po svoje, poskusim z bolj neformalnim stikom ali informacije zberem prek drugih virov.

9. Ste bili v situaciji ali poznate koga od predstavnikov za odnose z javnostmi, ki je plačal za objavo ali vas napeljeval k tem? Če da, kakšen odnos je bil potem med vama?
Nisem bil.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu s predstavniki za odnose z javnostmi?

Ja, spijemo kavo, kadilci skadijo čik, v DZ se včasih tudi usedemo za isto mizo pri kosilu a ne. Zasebno sam pa ne a ne, za kolege pa vem, da na primer igrajo nogomet in podobno.

PRILOGA H: Poglobljeni intervju št. 4 z novinarjem

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Amm se mi zdi, da je novinarstvo amm oziroma vloga novinarja v družbi predvsem nekega povezovalca med amm ne samo institucijami, ampak tudi družbenimi dogodki na eni strani in na drugi strani pač na enim povsem normalnim človekom, ki do teh vseh informacij sicer ne bi mogel prit. Amm zdi se mi to ključno, da pač novinar amm do ne vem bralca, gledalca, poslušalca v bistvu pripelje neke informacije, do katerih bi sam zelo težko prišel al pa ima številne prepreke. To se mi zdi glavna vloga nekega obveščevalca, informatorja, pa tud nekega kritičnega amm opazovalca družbenih sprememb, da jih zna umestiti v kontekst. Ne vem, se mi zdi da so sploh novinarji včasih igral to pomembno vlogo amm, da je prej prišlo do kakšnih stvari ali pa da so se neke stvari premaknile. Definitivno je, da ima novinarstvo in pač mediji zelo pomembno vlogo pri oblikovanju javnega mnenja, težko pa bi rekla, da smo prav četrta veja oblasti. Se mi zdi, da ko novinarstvo sploh izgublja na ugledu tud s to problematiko, da je danes mogoče to sito, kdo je vse novinar, mal drugačno, kot je blo včasih, da se tud izgublja ta vloga no, kar je sicer slabo a ne. Ker s tem tud novinarstvo izgublja na kakovosti.

2. V kolikšni meri sodelujete s predstavniki za odnose z javnostmi? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, je to nujno zlo, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Vsakodnevno. Amm s piarovci sodelujem zaradi tega, ker brez njih do določenih ljudi ne moreš priti, organizacije, institucije, politiki, so recimo neke državne organizacije, kjer brez piarovca noben ne daje izjav, tko da moraš it prek njega al pa vsaj dobit dovoljenje. Men so bl kokr vir informacij posredniki do virov. S piarovci načeloma nimam nikakršnih težav no.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti predstavniki za odnose z javnostmi oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

Počasna odzivnost je njihova pomanjkljivost. Zlasti piar služb, ki so državne. Jst vem, da imajo zakonske roke za odgovor, ki so bistveno daljši od tega, kar jst rabim a ne. Jst rabim informacijo navadno tisti dan, ko zaprosim zanjo. In velikokrat ne zagotovijo a ne, mogoče so tuki časopisni mediji v prednosti, nam pisni odgovor ni dovolj a ne.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Ja, mislim, da jo. Mogla bi jo.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Pač kodeksi so amm, jst mislim, da bi jih moral poznati vsak novinar, ker etika nujna sestavina družbeno-odgovornega novinarskega dela. Zaradi tega, ker mogoče se sicer novinarji premalo zavedajo ali pa se zavedamo tega, da v bistvu ena sama objava v mediju, ki je zame pač del službe, sicer lahko pridem tudi na Častno razsodišče in vse, lahko nekomu uniči življenje konkretno. Pač tri besede lahko nekomu dejansko, da ga zaznamujejo za zmerej in jst mislim, da je etika nujna, še sploh pa pri občutljivih vsebinah, da se držiš kodeksa. Ne glede na to, kolk si ti nagnjen k etičnem ravnanju, se pojavijo neke situacije, kjer si v dilemi, ki mogoče niso etične kršitve, so pa etične dileme in takrat lahko pogledaš, se ozreš po tem kodeksu, ki ti mogoče kaj razjasni ne vem, al neka objava stopi čez rob al je pa samo mogoče etično sporna. Tko da amm se mi zdi, da tle ti kodeks lahko absolutno pomaga, ni pa tko, sem se jst včasih pogovarjala z novinarji, pa slišim, jst po izobrazbi nisem novinar, ne rabim poznati tega kodeksa. Mislim, če ti deluješ kot novinar, absolutno moreš poznati novinarski kodeks. Tudi to mešanje recimo hibridizacije žanrov in te stvari recimo, ne vem, to mogoče, če ne prebiraš kodeksa, če ga ne poznaš, mogoče nisi pozoren, pa se ti v bistvu brez, da se zaveš, da kršiš neko normo amm se ti to mogoče zgodi. Če kodeks poznaš, ti alarm zazvoni.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

V notranjepolitični redakciji v bistvu ne, v zunanjepolitični pa ja. Zaradi tega, ker imamo občutek, da so neki dogodki daleč, objavimo bistveno več. Recimo amm obglavljenja, ki so v zadnjem času te islamske države ne, zdej to objavljat al tega ne objavljat, noben te ne prjav na Častno razsodišče, zaradi tega, ker noben od tistih, ki so neposredno prizadeti, ne gleda a ne. Ampak če gledaš s stališča mislim enakovrednosti ljudi a ne, ne bi nikol objavo obglavljenja nekega Slovenca a ne. Tko da se mi zdi, da sem bila v dilemi ja in po navadi zagovarjala, da se ne kaže trupel a ne, teh posnetkov a ne.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil predstavnik za odnose z javnostmi? Kaj ste storili?

Amm piarovec prou etike ne, mogoče pa načela profesionalizma. Mogoče ne konkretno pri meni, ampak pri mojemu kolegu. Ima eno veliko prednost po eni strani, mislim, relativno mlad je, pa zgleda še precej mlajši in je bil deležen ful podcenjevalnega odnosa v smislu, a tebe so poslal, točno tko, kdo si pa ti, a tebe so poslali. Amm je pa tko pr novinarjih, da jst k so ble kšne dileme, sem sama rekla, da se meni ne zdi etično, primerno za objavo in me je moj nadrejeni se je strinjou z mano. Amm je bilo pa recimo v primeru, ni konkretno v mojem, ampak recimo od mojega kolega, ko je imel zadržke, da bi neki objavil oziroma, da bi delal nek prispevek, pa je v bistvu na konc koncev mogel to delat pa se je res izkazalo, da ni bilo pametno, je šlo tud na razsodišče in je kršil novinarsko etiko on in uredniki. Ampak v končni fazi, to je vse povezano a ne, če bi mi mogoče imeli delovna razmerja je to drugače. Ti lažje rečeš, ne jst tega ne bom nardiu, ti kor prekarni, honorarni delavec zelo težko svojemu uredniku rečeš, tega pa ne bom narediu. Mislim, lahko rečeš, samo tvegaš, da boš izgubil služno in včasih se kaj naredi s slabim občutkom, tko da jst se ne vem, velikokrat opominjam, če boš kde v tej situaciji se sam spomnm na to, da na konc pač moraš zaupat tej svoji intuiciji. Če se ti enkrat neki ne zdi primerno objavit, je boljš, da tega ne nardiš. S tem pa mogoče marsikej tvegaš.

8. Če pride s strani predstavnika za odnose z javnostmi do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Pač sodelujem, zato ker nimam nobene druge izbire. Na ministrstvu recimo nimaš kej družga kot it preko piarovca tud če je obupno slab.

9. Ste bili v situaciji ali poznate koga od predstavnikov za odnose z javnostmi, ki je plačal za objavo ali vas napeljeval k tem? Če da, kakšen odnos je bil potem med vama?

Ne direktno, da bi bilo oglasno sporočilo, ampak ko prideš, pa posnameš izjavo, ja marsikdo razlaga nekonkretno tisto, kar ga vprašaš, ampak ne vem, dela bolj epepe zase. Pol si ti tisto sito, kaj boš objavil, probaš trikrat, štirikrat vprašat, da vendarle dobiš neki izčističen odgovor.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu s predstavniki za odnose z javnostmi?

Ne. Ta neformalni odnos pa lahko absolutno pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu. Tako je a ne, če imaš zdej ti neko področje, ki ga konstantno pokrivaš, verjamem, da hodiš na kave, ker ga globinsko poznaš in je tvoj interes, da ga globinsko poznaš. Jst imam tud sicer interes, da bi zelo dobro poznala določena področja, ampak enostavno amm pokrivam preveč različnih stvari, pač kar je tisti dan planu. Je pač res preveč, da bi se družila in intenzivno spleatala neke odnose, moji kolegi, ki pa resno pokrivajo neka področja, pa se to dogaja, so tudi določen vir informacij in se jim to zdi pomembno. Marsikej izvejo na kavah, sčasoma vsak novinar se mi zdi, da začneš to počet.

11. Ste s katerim predstavnikom za odnose z javnostmi v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Amm ne prav v konfliktnem odnosu, ampak ne vem, včasih ne vem, imam pa seveda nekatere rajš, ker bolje sodelujemo. Pač mi rečemo, da eni nam vse zrihtajo, eni pa nikol nič ne zrihtajo in s tistim, ki se že četrti dan nič ne da a ne, je pa pol tako.

PRILOGA I: Poglobljeni intervju št. 5 z novinarjem

1. Kako poteka vaše delo? Kakšna je vaša vloga v družbi, v podjetju?

Vloga, ki jo imaš v družbi, je zelo simpl, informirat ljudi, to je primarno a ne pa tud ne zanikat a ne, če rečeš da tud zabavat. Jst se zavidam, da je novinarstvo bistveno širše, kot pa samo to, kar učijo na faksu. Glede podjetja pa se jst načeloma s tem kot novinar ne obremenjujem a ne, ker kot novinar opravljam novinarsko delo, tistega podjetniškega naj pa kdo drug a ne. Tako da jst ne vidim nekih silnih težav oziroma pritiskov, ampak novinarstvo primarno je, da si v službi javnosti a ne.

2. V kolikšni meri sodelujete s predstavniki za odnose z javnostmi? Sodelujete zato, ker morate, ker to od vas zahteva stroka, je to nujno zlo, ali ker želite (je druga stran dober vir informacij itd.)?

Sodelovanja je velik amm predvsem tko pač, da amm razumeš, da smo oboji v biznisu, ki se mu reče trgovanje z informacijami, trgovanje v zelo dobrem smislu, ne v slabem, ne govorim zdej, da bi šlo za exchange denarja a ne, seveda novinarji in mediji, mi posredujemo informacije javnosti, oni, piarovci, pa se trudijo posredovati informacije amm medijem ne. Ker pač sami nimajo neposrednega dostopa do občinstva. To je ena stvar, njihov push, druga je pa njihov pull, jst jih razumem kot v bistvo zelo pomemben servis, ki ga oni opravljajo nam, da pač lažje pridemo do informacij v povezavi z njihovim podjetjem. Zelo velik ljudi pravi druga stran, druga stran, tle ni druge strani. Ne gre za nobeno sovraštvo, ne gre za nobeno nategovanje, gre za službo, ki jo oni opravljajo pa za službo, ki jo mi opravljamo, povsem koeksistenca je a ne. Jst mam absolutno profi odnos do tega, nimam nekih osebnih zamer. Niti piarovstvo ni misija, niti novinarstvo ni misija, oboje je pač poklic, zelo pomemben poklic v družbi in se je treba tako obnašati a ne.

3. Kakšni bi po vašem mnenju morali biti predstavniki za odnose z javnostmi oz. v čem vi vidite njihove pomanjkljivosti?

V Sloveniji me predvsem moti to, da zelo pogosto piarovci nimajo pravega mesta znotraj podjetja a ne. V podjetjih se ne zavedajo, kako pomembna je komunikacija, amm, komunikacija z javnostmi, ne samo z eno javnostjo, mediji smo samo ena od javnosti a ne, obstaja jih več. Amm ne zavedajo se in zelo pogosto dajo na to funkcijo kar tak neki, kar tak nekoga a ne. Redki so piarovci, ki so si uspeli znotraj podjetja ali pa organizacije izboriti dovolj pomemben položaj, da vedo, kaj se tam dogaja. In to je tisto, kar je primarno zelo pomembno a ne, da piarovec ve, kaj se mu dogaja v podjetju, da se mu ne zgodijo presenečenja, da ga jst pokličem pa rečem, glej, halo, halo, kaj mi lahk poveš, to pa to, pa on reče, joj nism vedu. To je največji problem v Sloveniji, da se menedžment ne zaveda, kako pomemben amm, kako pomembni so odnosi z javnostmi in ljudem ne dajo pravega mesta. Amm to ni nekdo, ki ima sam tak neko pisarno v marketingu, ampak to so ljudje, ki morajo biti zraven na vseh sejah, obveščeni o vseh stvareh, ki se dogajajo v podjetju. Zaupanje more bit do tega, da oni svoje delo opravljajo profi. To je največji problem, ki ga jst imam a ne. Tisti, ki delajo dobro, itak delajo dobro, tisti, ki delajo slabo, delajo pa slabo a ne. Amm pač odzivnost zna bit mal problem včasih, nekateri bi si vzeli kar mal časa, se ne zavedajo, da je vse, kar je bistveno za medije, da se zelo skrajša. Ni več tisto bomo čez dva dni odgovoril na vprašanja amm, generalno gledano pa jst nimam z njimi nobenih problemov. Predvsem more bit tu odnos zelo zdrav. Meni je jasno, da on opravlja svojo službo, on mora skomunicirati

svoj del resnice, je pa res, da mora biti tudi resnicoljuben. Ne sme se zgoditi, da bi želel nekaj skomunicirati, pa bi o tem lagal.

4. Poznate etiko odnosov z javnostmi in novinarstva?

Odnosov z javnostmi ne, novinarstva pa ja. Piarovske etike se mi zdi, da je dost zelo podobna novinarski. Resnicoljubnost, ne bomo zavajali ljudi, govoril bomo po resnici in tako naprej. Mi imamo pa ta kodeks Društva novinarjev Slovenije, obstajajo tudi neka splošna načela etike, po katerih se ravnamo, se mi zdijo tudi ta zelo zelo pomembna.

5. Koliko vam sploh pomeni etika pri vašem delu? Je dobro, da jo poznate, ali je zadovoljivo, če človek ravna zgolj v nekih mejah profesionalnosti?

Meni je etika zelo pomembna. Mi smo komercialen medij, kot komercialen medij je eden od kriterijev uspešnost in zagotovo tudi gledanost a ne, ampak ne za vsako ceno. Meni kot novinarju to ni primarno, je pomembno vodilo, ker bodimo realni, tud vprašanje je, če je tvoja misija oziroma če je tvoja naloga obveščati, če te nihče ne sliši, a si sploh opravi svojo nalogo a ne. Jst mislim, da je nisi a ne. Ti moraš informacije posredovat na tak način, da bodo ljudi zanimale a ne. Amm zelo stremimo, da ta etična načela, ki jih imamo, spoštujemo. Saj načeloma ta načela, ki so napisana, niso nič drugega kot common sense. Predvsem so common sense za tiste primere, ko te mogoče v efektu kam zažene a ne in potem si rečeš, dajmo zdaj pogledat in v bistvu vidiš, da je tisto itak common sense. Ne gre za neka navodila, ki bi bila pa zdej totalno skregana s tem, kar je etika v družbi. Obstaja sicer nekaj takih pravil kot je varovanje virov pa tako naprej, ampak niso omejujoča.

6. Pride kdaj do situacije, ko ne veste, kaj storiti in se sprašujete, če boste ravnali etično?

Ja, takrat se pač pomenim s svojimi kolegi a ne. Vsak dan so neke dileme a ne.

7. Ste že doživeli, da ste morali kršiti etiko oz. da je etiko kršil predstavnik za odnose z javnostmi? Kaj ste storili?

Veš kaj, nekateri se ne zavedajo, da to, kar opravljajo, da je samo služba in ni misija, tako da včasih gredo mal predaleč a ne. Jst morem rečt, da s svojimi izkušnjami, ki jih imam, mi ni problem tudi njemu rečt, lej smiri. Obstajajo pač neki mladi, ki pridejo pa mislijo, u zdej sm pa jst piarovec, zdej sm pa dal pa marsikej že skos. Ampak to je povsod a veš, v vsaki profesiji, ne bi rekel, da so zdej piarovci zlobe, pač tako kot pri vsakem drugem poklicu

obstajajo ljudje, ki so pač malo bolj čudni. Sem že imel primere, ko je šel kdo malo predaleč pa je mogoče kaka grožnja padla pa to, sam smo navajeni in to ni nič takega a ne.

8. Če pride s strani predstavnika za odnose z javnostmi do recimo nekakšne kršitve etike, kakšen odnos imate potem do njega? Ste zadržani?

Ne, če se človek spusti na tak nivo, potem se tud jst spustim na tak nivo. Ne da se spustim na njegov nivo, ampak tko bolj smo odrezani a ne. Amm pa tud za naprej, ma jst ne gojim nekih zamer no. Najpomembnejše je, da se vsi zavedamo, da opravljamo službo, to ni misija. Zaradi tega, ker če se je v podjetju A zgodilo nekaj slabega, pa mi o tem poročamo, da jst ne delam to zato, da bi njega zajebou. Sploh ne, to je moje delo in poročam in moje delo je pač da njega pokličem, da on pojasni svojo stran, na podlagi tega jst naredim poročilo. More pač piarovec razumet, da mi bomo o tem poročali, mora bit zadovoljen s tem, da je svoje delo skomuniciral na najboljši možni način, mi pa resnice potvarjali ne bomo a ne. In ko se enkrat to zavedamo, da ne gre za misijo, ne zaradi osebnega maščevanja, zato ker bi ob tem zadovoljstvo doživljal, ampak je to moja služba in ko se nekdo drug na tej strani zaveda, da tko je, pa ko se jst zavedam, da on meni ne bo lagal, da tako je, da opravi svoje na čim boljši način, potem so stvari bistveno bistveno bolj simpl.

9. Ste bili v situaciji ali poznate koga od predstavnikov za odnose z javnostmi, ki je plačal za objavo ali vas napeljeval k tem? Če da, kakšen odnos je bil potem med vama?

Tu imamo pa res strogo ločene stvari, vemo, kaj so oglasne vsebine, vemo, kaj so novinarske vsebine in to je to. Včasih se zgodi, da te piarovec pokliče s kakšno zgodbo, ki je mogoče nekaj dobrega za njihovo firmo a ne. Ampak tvoja naloga je predvsem, da pretehtaš, ali je zgodba tolk zanimiva, da se splača v njo it, kljub temu, da bo stranski učinek tega, da bodo oni imeli neko pozitivno publiciteto. Je pa meja tanka, pogosto se zgodi, da piarovci pridejo z nekimi svojimi zgodbami ja, sam to moraš ti pretehtati a ne, ali je to zanimivo ali ni in pač na podlagi tega pol odločit.

10. Ste z vsemi zgolj profesionalni sodelavci ali kdaj hodite na kave, kosila, se poznate od prej ali se družite tudi zasebno? Mislite, da to neformalno druženje pripomore k boljšemu profesionalnemu odnosu s predstavniki za odnose z javnostmi?

Ja. Ful pripomore, predvsem zaradi tega, ker se temu reče, men je to kul, odnosi z mediji. Včasih so uporabljali besedo stiki z mediji, mislim, stik pa odnos sta čist dve različni stvari a ne. Jst mislim, da je to zelo pomembno, jst imam to zelo rad, če imam s piarovci dober odnos,

da jih lahko pokličem, da midva greva lohk na pijačo. Tam zelo velik stvari izveš tud off the record, zaupanje se na ta način gradi. Jst piarovcu zaupam, on men zaupa, ni treba, da sva prijatelja, tu ne gre zato, da bi bil frendzone, tu gre samo za zaupanje na profesionalni ravni. Z nekom, ki se dobim na kavi, lažje prediskutirava stvari amm, jst s tem nimam nobenga problema, res ne. Tud to ful pomaga profesionalno, ne osebno. To je treba zelo strogo ločit, ljudje zelo velikrat rečejo, aha, šu si z njim na kavo, zdej si pa njegov prijatelj. Ne, jst nimam nobenga problema, če mene piarovec pokliče, pa reče, če greva na kavo, da se nekaj pomeniva. Why not, greva. Ker jst to zelo strogo ločim, ker jst ko se z nekom poklicno, profesionalno dobim, men je to isto kot bi se z njim dobila v pisarni na sestanku, ni nobene razlike. Jst sm lahko s piarovcem s firme tko, da se petkrat dobiva na kavi, pa če se bo podjetju od njega nekaj zgodilo, bom pač o njih poročal. Name to ne vpliva in tud večina dobrih piarovcev to povsem dobr razume, jst se z njimi dobim, gremo na kavo, poklepetamo, ampak to ne pomeni nič. Jst imam zavezo mojemu mediju, to zavezo izpolnjujem. Mislim, hecno je, da če se bo to pri njemu zgodilo ta primer, da bo najin odnos kvečjemu boljši na račun tega a ne. Če imam jst z njim zgrajen dober odnos, amm, da imava kontakte vzpostavljene, da veva, pa da bom jst o tem poročal, on ve, kaj lahko od mene pričakuje, jst vem, kaj lahko od njega pričakujem, ampak zgodba je jasna.

11. Ste s katerim predstavnikom za odnose z javnostmi v konflikten odnosu? Kako je prišlo do tega, kaj se je zgodilo in kako je to vplivalo na vaše nadaljnjo sodelovanje?

Obstajajo piarovci, s katerimi imaš bolj hladne odnose, pa obstajajo piarovci, s katerimi imaš bolj tople odnose, ampak jst nisem imel še primera, da s kom ne bi sodeloval. Mislim, imel sem že, da smo bli z nekom že zelo na šarf, ampak drugače pa nobenih zamer. Mislim, nekateri so nesposobni in jim tud povem to, če mi oni zamerijo, lej nej mi, jst mu zaradi tega ne zamerim.